

KAIP TIK LAIKU IŠĖJĘS MOKSLINIS VEIKALAS

Pašnekesys su dr. Vytautu Vardžiu jo redaguotos knygos pasirodymo proga

Ne vienu atveju kultūrinuos „Draugo“ puslapiuos buvo pasidžiaugta mūsų grožinės literatūros prasiveržimais į angliškai kalbančių skaitytojų teritoriją. Šį kartą tokio, sakykime, knyginio džiaugsmo akcentas krinta ant politinio, istorinio, o tuo pačiu ir kultūrinio leidinio puslapių. Čia turime minty dr. Vytauto Vardžio redaguotą ir garsios Praeger leidyklos išleista, kolektyvinės talpos pastangomis sukurtą knygą: **LITHUANIA UNDER THE SOVIETS. Portrait of a Nation, 1940—1965.** Knyga išeina pačiu laiku, kada yra minima skaudi 25 metų Lietuvos pavergimo sukaktis. Tikimasi, kad plačiai pasaulį žinomos leidyklos vardas dabarties laikų likiminę Lietuvos laisvės problemą ir tautai padarytą skriaudą čia visu rimtumu pateiks intelektualiai galvojančiam ir objektyvios tiesos ieškančiam skaitytojui.

Knygos išėjimo proga jos redaktorių, Wisconsin universiteto Milwaukee politinių mokslų profesorių, dr. Vytautą Vardį korespondenciniu būdu užkalbino visu šiuo knyginiu ir su juo susijusiu reikalu. Pasikeitimas laikais kiek užtruko. Bet štai, pokalbio teksto puslapiai šiandien jau po ranka, o pridėta laiške knygos redaktorių rašo: „Atsiprašau už pavėlavimą. Patikėsi, jog buvau užsiėmęs; reikėjo važiuoti į konvencijas, reikėjo išpildyti anksčiau padarytus įsipareigojimus. Apgailestauju, vėluojuos net tada, kada knyga jau išėjo. Iš New Yorko pirmoji kopija man jau pasista. Žinoma, kol ją leidykla atiduos rinkai, tur būt, savaitė ar kita dar užsits“.

— Kada ir kaip Jums kilo šitoldos knygos idėja, kokie buvo pirminiai paruošiamieji darbai? — Idėja gimė 1961 m. pavasarį ar vasarą. Tą vasarą suradau ir leidėją. Darbo tačiau būčiau nesiėmęs, jei į Laisvę fondo vadovybė rugpiučio mėnesį nebūtų prižadėjusi paremti knygos išleidimą stambia stipendija. Sakau „nebūčiau ėmėsis“, nes sutelktinei knygai visada reikia turėti išleidimo garantiją, kadangi kitaip būtų per didelė rizika tikėti knygos pasirodymu. Kodėl ėmiausi sutelktinės knygos organizavimą? Atrodė, kad taip bus darbas atliktas greičiau. (Šito tačiau neįvyko.)

Šiame numery:

- Kaip tik laiku išėjęs veikalas.
- Ispūdžiai iš Vytauto Kasiulio parodos.
- Apie mokslievių šalpos praeitį ir Adomo Varno raitelį.
- Dantės eilėraščiai iš „La vita nuova“.
- Giovanni Papini apie Dantės neįkūnytus užmojus.
- Galilėjus, teleskopas ir saulės dėmės.
- „Draugo“ laureato tėviškės apybraiža.
- Skruzdėlytė Greitutė nubėgo ir pas amerikiečius.
- Amerikiečių spaudos agentūra akcentuoja V. Krėvės apysaką.
- Otto Warburgui į dešimtą dešimtį įžengus.
- Baletu, poezijos ir muzikos vakaras.
- Vokiškos scenos Europoje ir jų veidas.

Tebūna šitai ir mokslinio darbo kantrybės bei kruopštumo simbolis.

Nuotrauka R. Kisieliaus

Knyga pradėjau organizuoti tu pačių metų rudenį savo pastangomis ir lėšomis.

— Koks yra pats svarbiausias knygos užmojo tikslas ir kokios rūšies skaitytojus ji turėtų pasiekti pirmoje eilėje?

— Knyga yra mokslinė Lietuvos ir jos okupacijos studija. Jinai skirta inteligentijai ir akademiniams pasauliui. Parašyta jini tačiau ne žargoniškai, bet aiškia kalba, tad ji turėtų tikti ir vidutiniam amerikiečiui. Tai, kyla jini tačiau mokslinei auditorijai, todėl stipriai dokumentuota, duota joje daug statistikų, kurios, kiek galima, patikrintos ir patikimos, vengta pigios propagandos, emocionalumo ir nepagrįstų tvirtinimų. Alsuoja knyga Lietuvos dvasia. Kiek toji dvasia knygoje ryški, matyti ne tik iš mano iki šiol gautų komentarų, bet taip pat ir leidyklos redaktorių, kurie, niekieno neįtaigoti, labai tiksliai atsekė šią knygos dvasią, pristatydami ją leidėjo kataloge kaip „studiją tautos, kurios rezistencija prieš okupantą, tiesa, palaužta, bet kurioje laisvės ilgesys išliko nesumažėjęs“. Knyga todėl turėtų tikti ne tik amerikiečiui akademikui, bet ir mokslus einančiam lietuviškajam akademiniam jaunimui, kuriam šiandien reikia ne tik deklaruoti, bet ir įrodyti.

— Kuriais temomis ir kurie bendradarbiai rašo šioje, Jūsų redaguotoje, knygoje? — Knygos straipsniai paileiui yra tokie: prof. S. Sužiedėlis duoda Lietuvos istorijos apybraižą, ypač koncentruodamasis į nepriklausomybės atstatymą 1918 m., ašai pats seku su dviem straipsniais — „Nepriklausomos Lietuvos profiliu“ ir „Sovietų stiliaus agresija 1939—40“; toliau eina prof. Z. Ivinskis su rezistencijos prieš bolševikus, 1940—41, ir vokiečius, 1941—44, studija; po to vėl Vardys su pokario Lietuvos partizanų sąjūdžio pristatymu. Trečioji knygos dalis skirta sovietų valdomos Lietuvos analizei. Dr. T. Remeikis duoda Lietuvos komunistų partijos ir sovietinio režimo studiją, inž. Pr. Zundė seka su krašto ekonominio gyvenimo bruožais, adv. V.

Vaitiekūnas pateikia straipsnį apie švietimą, dr. J. Grinius aiškina literatūros ir meno padėtį, Vittorio Vignieri parengia religijos persekiojimo apžvalgą, o gale vėl Vardys duoda straipsnį apie sovietinį „socialinį inžineriavimą“, ypatingai kreipdamas dėmesį į tai, kokią įtaką sovietų okupacija padarė Lietu-

vos tautiškajai asmenybei. Gale pridėta parinkta bibliografija ir platus indeksas. Knyga apie 300 psl.

Geroka dalis knygoje duodamos medžiagos yra visai nauja, iki šiol nematyta — tik angliškai, bet ir lietuviškoje spaudoje.

Esu labai dėkingas bendra-

darbiams, ištesėjusiems tokį ilgą laiką, už jų darbo auką Lietuvos reikalui. Bendradarbiai lietuviškajai visuomenei yra gerai pažįstami mokslo ir visuomeninio gyvenimo žmonės. Prof. Sužiedėlis — žinomas istorikas, dabar redaguojas „Darbininką“. Prof. Ivinskis dėsto istoriją Bonnos universitete Vokietijoje. Prof. T. Remeikis taipgi dėsto politinius mokslus St. Joseph kolegijoje, East Chicago. Inž. Zundė ypač yra parašęs daug studijų apie sovietinės Lietuvos ekonomiką. Adv. V. Vaitiekūnas yra irgi apšėiai paskelbęs straipsnių lietuviškais klausimais. Dr. J. Grinius yra žinomas dramaturgas ir literatūros kritikas.

— Idomu, kaip vyko rašančiųjų pakvietimas talkon ir jų temų formulavimas? Ar Pats knygos redaktorių rinkosi žmones, ar buvo paisyta ir kokių nors sugestijų iš šalies?

— Knygą planavo ir organizavo ne koks komitetas ar institucija, bet redaktorių. Jis pats kvietė ir bendradarbius pagal jų mokslinę specialybę. Knyga sukirpta ne politiniu, bet moksliniu pagrindu. Ko redaktorių nežinojo, klausė ir tarėsi su tais, kuriuos manė žinant. Būrelis mokslo žmonių, nedalyvaujančių knygoje, šia prasme redaktoriui yra pagelbėję, paskatindami ir pakritikuodami rankraščius. Jiems už tai esu dėkingas.

— Ar dabar išeinančiąją knygą galima kuria nors prasme ly-

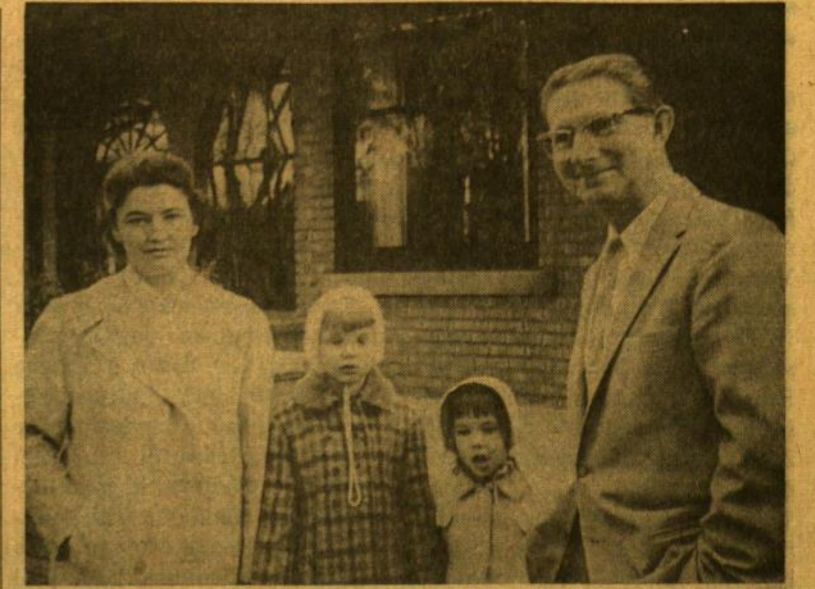
ginti su vienu kitu panašaus pobūdžio leidiniu praeityje, ar tai yra visai nauja pastanga, ir kuria prasme šitai ryškiausiai matyti?

— Lyginimą reiktų palikti skaitytojams ir kritikams. Redaktoriui netiktų. Kiekvienu atveju tačiau, redaktorių mano, jog knyga nepriklauso „propagandinių“ leidinių kategorijai. Savo koncepcija ir pobūdžiu jini yra artimiausia lietuviškai P. Klimo, K. F. Kemšio, J. Purickio, J. Savickio, M. Yčo sutelktinei knygai Pirmasis nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis, 1918—1928. Šitoji knyga yra klasiška Lietuvos politinė studija. Ir tokia vienu vieninteli. Panašios j mano redaguota-

ją kitomis kalbomis nežinau, nors keletą monografijų apie Lietuvą ir kitas Baltijos valstybes yra buvę. „Lithuania Under the Soviets“ yra vienintelė tokia knyga angliškai, o ir kitomis kalbomis. Nė bolševikai nėra panašios išleidę.

— Kodėl knygai išleisti buvo susitarta su amerikiečių leidykla, o nesitenkinta kurių nors mūsų veiksmų etikete?

— Knyga nėra koks „oficialus“ leidinys, bet privatus mokslo žmonių darbas. Jinai yra skirta amerikietiška ir kitai angliškai kalbančiai visuomenei, todėl buvo rastas leidėjas, kuris tokią visuomenę efektyviai aptarnauja. Knyga yra mokslinė. Panašios j mano redaguota-

Praeger leidyklos išleistosios knygos „Lithuania under the Soviets“ redaktorių dr. Vytautas Vardys su šeima

— Ar dabar išeinančiąją knygą galima kuria nors prasme ly-

ginti su vienu kitu panašaus pobūdžio leidiniu praeityje, ar tai yra visai nauja pastanga, ir kuria prasme šitai ryškiausiai matyti?

— Lyginimą reiktų palikti skaitytojams ir kritikams. Redaktoriui netiktų. Kiekvienu atveju tačiau, redaktorių mano, jog knyga nepriklauso „propagandinių“ leidinių kategorijai. Savo koncepcija ir pobūdžiu jini yra artimiausia lietuviškai P. Klimo, K. F. Kemšio, J. Purickio, J. Savickio, M. Yčo sutelktinei knygai Pirmasis nepriklausomos Lietuvos dešimtmetis, 1918—1928. Šitoji knyga yra klasiška Lietuvos politinė studija. Ir tokia vienu vieninteli. Panašios j mano redaguota-

ISPŪDŽIAI IŠ VYTAUTO KASIULIO MENO PARODOS ATIDARYMO

Vytauto Kasiulio, pastoviai gyvenančio meno sostinėje Paryžiuje, kūrinių į Chicagą atkeliavo jau išgarsėjusio dailininko vardu. Jo paveikslų esama Skandinavijos, Vokietijos ir Prancūzijos meno galerijose. Jo parodos lietuviškoji Chicago seniai laukė. Tad ir nenuostabu, kad atidarymo iškilmen (gegužės 22 d.) į Čiurlionio galeriją susirinko ne mažiau kaip 350 žiūrovų.

Bendra pastaba

Atidarant meno parodas, mūsųose jau kaip ir įprastas mažiausiai dviejų kalbėtojų žodis. Neapsieita be to šablono ir šį kartą. Ilgoką įvado žodį skaitė Algirdas Titas Antanaitis, pateikdamas ir statistinės medžiagos apie kitas, tos pačios

J. DAINA

Korp! Gintaras surengtas parodas: kiek kaštavo paskiros parodos surengimas, kiek jos davusios pelno ar nuostolių, už kiek perduota paveikslų, kam ir kiek reikėjo sumokėti ir t. t. Esmėje tokie duomenys su V. Kasiulio paroda nieko bendro neturėjo. Bet ką gi: toks rengėjų žodis. Pageidautina tik, kad kitą kartą, kurią nors paroda atidarant, pranešėjas ar paskaitininkas kalbėtų garsiau, pasistengdamas nuslopinti publikos užesį.

Savitu keliu

Paskiro dailininko vertė slypi ne tiek palyginime su kitais dailininkais, kiek jo paties me-

Vytautas Kasiulis
Nuotrauka Alg. Kezio. SJ.

niškumo nuvokime ir mokėjime savo pergyvenimus bei vaizdus teptuku perduoti patraukliai, mokėjime sužavėti žiūrovus savo kūriniu turiniu bei forma, spalvomis, savitumu, technika. Kasiuliui nereikalingas joks lyginimas su kitais dailininkais. Jis jau turi visai savitą kelią.

Aštrumai ir švelnumai

Parodoje išstatyta 12 (vienas be numerio) aliejinių ir 34 pasteliniai darbai. Daugumas išstatytų darbų (išskyrus aliejinį Sv. Sirdies bažnyčia Paryžiuje ir pastelinius: Du klounai, Sode Dvaro rūmai, Beržai prie ežero ir Besimaudanti Zuzana) pasižymi vien Kasiuliui būdinga technika: ant tamsaus juodo fono duodamas antras fonas, kurio rėmuose vaizdai ir figūros iškyla fotografinio negatyvo

Dail. Vytautas Kasiulis su Ponia ir sūnumi Paryžiuje
Nuotrauka Algimanto Kezio, SJ.

Ironija, meilė ir šypsena

Kasiulio paveikslų žmonės visur gyvų spalvų, lengvų formų, poetiški. Kasiulis mėgsta ne tik formoje, bet ir turinyje lengvą ironiją. Sakysim „Meno parodoje“ dailininkas švelniai pašiepia meno „žinovų“ mėginimą suprasti abstraktaus paveikslų prasmę. Vėlgi „Montmartro kavinėje“ ir „Knygų parodavėjai prie Senos“ rodo, kaip Kasiulis šios aplinkos buitines scenas nuvokia ir mato su meile ir šypsena. „Knygų parodavėjai...“ paveikslas dvelkia tokiu tikru Senos pakrantės pavasariškumu, kada itin miela eiti nuo vieno bukinisto prie kito ir vartyti senas knygas, estampus, paveikslus, žemėlapius. Iš pastelinių labai ekspresingas yra „Sv. Jurgis“, o „Turgavietėje“ primena beveik autentiškas Alytaus turgaus scenas. Šios parodos paveikslų dauguma dėmesį patraukia tamsiai mėlynos spalvos akcentais, kurių ryškiausias gal yra „Dvaro rūmai“. Visą trumpai sutraukiant, lietuviškai Chicagai Kasiulio paroda yra didelė meno šventė.

Muzikinio motyvo gausa

Kitas reikalas — paskirų kūrinių motyvai, kompozicija. Tuo atžvilgiu gal geriau, jei parodoje būtų išstatyta tik kokie 20—25 paveikslai, nes tada mažiau kartotųsi tie patys motyvai (dabar iš jų 46 paveikslų net 15 turi muzikos instrumentų motyvus, o jų pakaktų 4—5). Būdinga, kad juri komisija Čiurlionio galerijai parinko taipgi paveikslą „Violončelė“.

Vytautas Kasiulis

Medžiotojai (spalvota litografija)

KAIP TIK LAIKU IŠĖJĖS

(Atkelta iš 1 psl.)

nė, todėl atiduota mokslinių veikalų leidykla, kuri gali knyga ir išleisti ir išplatinti.

— Ar Praeger leidyklos vardas ir jos kultūriniai kontaktai su plačiuoju knygos pasauliu užtikrina ir šiai Jūsų knygai kelia į universitetų ir viešųjų bibliotekų lentynas šiame krašte ir užsieny? Ar knyga bus galima nusipirkti panašiuose didžiausios knygynuose, kaip, sakysim, Kroch - Brentano Chicagoje?

— Pateiksiu faktus, iš kurių skaitytojas tegu pats susidaro situacijos vaizdą. Leidykla "Frederick Praeger, Publishers" leidžia knygas JAV ir Britanijoje. Išleidžia apie 100 knygų per metus. Amerikoje ji veikia New York'e ir Washington'e. Turi atstovybes Kanadoje, Australijoje, D. Britanijoje. Specializuojasi pasaulinio komunizmo, Rytų Europos ir Rusijos istorijos, politikos, ekonomijos etc. studijose. Tai pats didžiausias šios rūšies knygų leidėjas JAV. Manoj knyga išėjo Rusijos istorijos ir pasaulio komunizmo serijoje, Nr. 162. Leidykla turi labai didelį prestižą akademinėje gyvenime ir priklauso prie tų, į kurių išleidžiamų knygų katalogus universitetai ir viešosios bibliotekos automatiškai kreipia dėmesį. Tarp Praegerio išleidžiamų knygų rasime daug žinomiausių šios ir kitų sričių autorių. Jų tarpe yra nemaža anglų ir vokiečių. Kiekvienas knygynas, jei prašomo Praeger leidinio neturėtų, knygą lengvai užsakys, nes kiekvienas parduotuvės žino Praeger vardą.

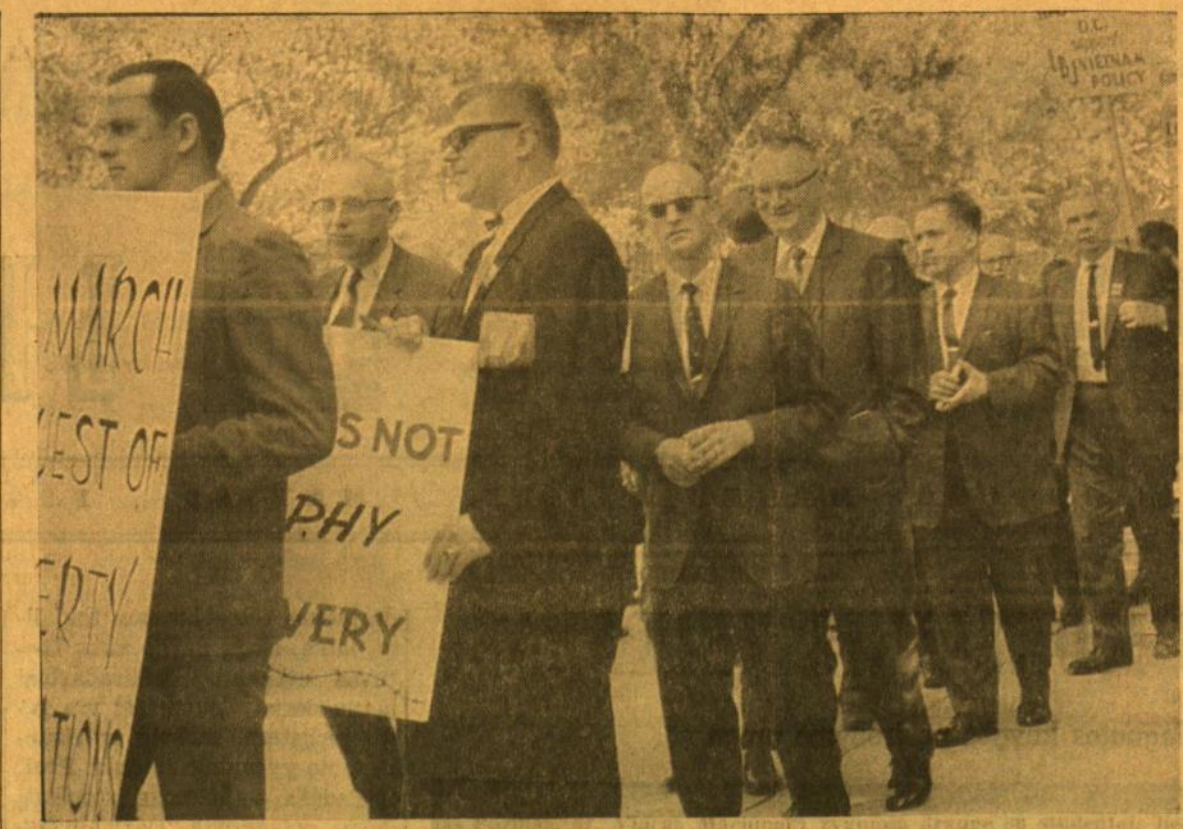
— Dėstote politinius mokslus amerikiečių universitete, todėl, tur būt, yra progų pajusti, kiek amerikiečiai domisi ar nesidomi Lietuva ir aplamai Pabaltijo kraštais bei jų problemomis ir kokio atgarsio gali tikėtis Jūsų knyga amerikiečiuose ir bendrai pasaulyje?

— Susidomėjimą reikia sukelti. Norint jį sukelti, reikia priėmti pažįstamą, suprantamą ir įtikinamą keliu ir būdu. Tokie keliai yra amerikietiškieji, ne lietuviškieji. Akademinėje gyvenime, tarp kolegų ir tarp studentų, tokis būdas yra akademis - mokslinis. Reikia todėl rūpintis ne tiek reprezentaciniais, pristatomaisiais, kiek moksliniais dalykais ir darbais. Tokių būdu lietuviškas klausimas pasidaro ne vien lietuvių, bet įvairių tautų mokslininkų - istorikų, ekonomistų, politinių mokslų žmonių ir t. t. — klausimas. Tokiu būdu lietuviškos problemos įsisavinamos kaip savos. Mokslinis darbas galutiniam rezultate atkreipia ir opiniškos formuotojų dėmesį, o taip pat laimi draugų akademinėje gyvenime. Ukrainiečių pavyzdys rodo, kaip akademis dėmesys ilgainiui tampa dėmesiu ir parama studijuojamos šalies žmonių laisvės troškimui. Brošiūros ir įvairūs leidiniai turi savo dienišę paskirtį dienišė reikšmės vietoje, pvz. įvairiose parodose. Tačiau pagrindinį dėmesį turėtume kreipti į išliekančių studijų gamybą. Mūsų šalies problemų yra begalės, kurios reikalingos studijuoti, išaiškinti ir patiems išsiaiškinti. Mano redaguotoje knygoje jų daugumą tik užgriebėme. Kokie bebūt mūsų knygos moksliniai indėliai ir kaip jie bebūt įvertinti, tikiuosi, kad su knyga padėsime sukurti moksliniam darbui palankią atmosferą. Yra daug klausimų ir problemų, kuriuos man yra tūnojusios ilgą laiką minty ir kurios būtinos kelti, kad taptume kūrybiškesni, kad jaunieji akademikai mus suprastų ir su mumis dirbtų, kad lietuviškasis visuomenės ir istorijos mokslas pereitų į pomaironinį laikotarpį, kaip tai jau prieš kelis dešimtmečius

yra padariusi lietuviškoji poezija. Tačiau ne šiame pasikalbėjime tai kelti.

— Knygą ruošiant, be abejo, turėjote apščiui kontaktų, aiškinimosi bei įvairios kalbos ir su amerikiečiais ir su lietuvišiais. Įdomu, kaip ir kokiam laipsnyje knygos reikalą supratote vieni ir kiti, kokie šviesesni ir tamsesni Jūsų atsiminimai iš šios netolimos praeities?

— "Tamsesnius" atsiminimus reikia palikti vasaros saulei. Vargu būtų kokia nauda minėti, nors "tamsių" valandų turėjo taipgi būti; tai matyti iš to, kad vieton planuoti vienerių metų, knygai paruošti reikėjo trejų, o kol ji išėjo — truko beveik ketveri. Tarp šviesių yra keletas, kuriuos skaitytojas, tikiuosi, leis man čia suminėti. F. A. Praegeris išleidžia knygą su lietuviška finansine pagalba. Tąją pagalbą yra davęs J. Laisvė fondas lietuviškajai kultūrai ugdyti (American Foundation for Lithuanian Research, Inc.) Esu Fondui, jo valdybai ir jo rėmėjams labai dėkingas. Tai penktą stambi Fondo knyga nuo 1961 metų. Tikiuosi, kad, į šį derlių pažūrėję, Fondo rėmėjai sudarys sąlygas jam gyvuoti ir toliau. Ypač esu dėkingas vieni daktarų trijulei. Šalia viso kito, jų kiekvienas specialiai šios knygos leidimui aukojo po \$500. Tai dr. Kazys Ambrozaitis, J. Laisvė Fondo pirmininkas, kurio rūpesčiu ir lėšomis Fondas buvo inkorporuotas ir kuris labai kantriai tempė Fondo

Profesoriai (dr. Antanas Salys, dr. Jonas Puzinas, dr. Vincas Maciūnas) žygioja drauge su studentais lietuvių jaunimo demonstracijoje Washington'e gegužės mėn. 15 d.

lėšų sudarymo našta; tai dr. Antanas Razma, Lietuvių Fondo ("milijoninio") iniciatorius ir tarybos pirmininkas, kuris tuo pačiu būdu parėmė tėvynainam ir t. t.). 1964 m. pavasarį Illinois Lietuvių gydytojų draugija paskyrė knygos leidimui \$500, kurie atiteko su faktiniu knygos išleidimu susijusiom išlaidom padengti. Draugijos nariams ir tuometinei jos valdybai taip pat sakau aiū. Kiekvienas su poros vertimų padarymu redaktoriaus našta palengvino K. Skrupskelis ir Aušrelė Skirmuntaitė. Jiem irgi aiū. Kelios universiteto mašininės dirbo kelis kartus man perrašinėdamos rankraščius.

— Prie redaktoriaus našty priklausė ir knygos planavimas, ir leidėjo bei subsidijos ieškojimas, ir bendradarbių organizavimas, ir vertimų parūpinimas (bei vertėjavimas man pačiam). Redaktorinis darbas reikalavo taisyso, lyginimo, konsultacijų su bendradarbiais, nuolatinio perrašinėjimo, kitaip tariant, daug valandų. Tur būt, nenustebinsiu žinančiųjų pasakę, jog redagavimo darbas dažnai atrodė sunkesnis, negu pats rašymas.

— Vis nusiskundžiant, kad lietuvių tautos politinio ir kultūrinio aspekto problemoms pasaulini pristatyti trūksta kapitalinių leidinių anglų ir kitomis kalbomis, ką, manytumėte, reikėtų šioje srityje būtinai padaryti artimiausioje ateityje? O gal jau ir Patys esate kurį nors darbą savajai plunksnai užplanavę?

— Kaip minėjau, reikia rūpintis ne tiek "pristatomaisiais", kiek tikrais studijiniais darbais. Būtų gražu svajoti, kad atsirastų savų ištaigų, kurios tiek įsintegrois į amerikiečių mokslo,

kumu jojantis raitelis. Arklis šuoliais bėga spinduliuojančioje erdvėje be kamanų ir be balno. Arklis nugarą apžėgęs, sėdi vyras ir dešinėje rankoje laiko iškėlęs žibintą (fakelą). Apačioje raitelio įrašas "Lietuva" ir ženklas apatinuose kampuose pažymėta jo piniginė vertė. Aukščiausiai skaitmens — pusian apvaliai piniginio vienetą vardas — auksinai. Yra šių ženklų atspausdintų ir su klaidomis. Be kitų klaidų, yra ir tokia, kad kai kur 3 auksinių vertės ženklų raitelis vieton žibinto laiko rankoje kardą.

1922 m. rudėn buvo paleisti apyvarton lietuviški pinigai — centai ir litai. Tuomet visi pašto ženklai buvo perspausdinti, pažyminti jų naują vertę centais arba litais. Minėti su raiteliu pašto ženklai buvo perspausdinti šitaip: ant 3, 5 ir 10 auksinių užspaustas įrašas — 25 centai, 25 auks. — 50 cent., 100 auks. — 1 litas.

Išleidžiant naują valiūtą buvo perspausdinta apie 50 paprastų ir oro pašto atskirų ženklų. Kai kurie iš jų dabar yra gana brangoki. Pradedant 1923 m., visų leidžiamų pašto ženklų vertė buvo atžymėta tik centais arba litais. V. Vytenietis

KULTŪROS TEMOMIS KITUR

Dar šis tas apie moksleivių šalpos praeitį ir apie Adomo Varno raitelį

"Draugo" literatūriniam priede 1965 m. nr. 1, "Tautos istorijos pabirų" skyriuje straipsnyje "Kaip JAV lietuviai rėmė mokslą einančius" trumpai buvo paminėta Lietuvoje veikusi "Ziburėlio" d-ja, plačiau aprašant, kaip Amerikos lietuviai rėmė mokslą einančius. Moksleiviams šelpti draugija buvo įsisteigusi ir Londone, kurią noriu čia taipgi nepamiršti.

1927 m. lapkričio 6 d. kun. K. J. Matulalio pastangomis buvo įkurta draugija "Londono Lietuvių Motinėle". Draugijos tikslas — šelpti lietuviškąją moksleiviją. Steigiamajame susirinkime dalyvavo 14 narių. Draugijos pirmininku buvo išrinktas kun. K. J. Matulaitis, sekretoriumi — P. Bulaitis. Vėliau į draugiją įstojo dar 10 naujų narių. Bet, kaip žinome, Anglijos lietuviai yra neturintgi, tai, neturėdami pinigų, mažai ką galėjo ir sušelpiti. Pinigų stokodama draugija neišgavo ir, rodos, po vienerių metų likvidavosi.

"Londono Lietuvių Motinėle" sušelpė Sveicarijose studijuojantį J. Kaškelį, suteikdama jam 18 svarų pašalpą. Tai ir Londono lietuviai yra prisidėję prie šelpimo aukštuosius mokslus einančios jaunomenės.

Toliau to pat "Pabirų" straipsnio "Patikslinimuose" rašoma apie A. Varno pagamintą pirmąją tautinę vėliavą, kuri buvo pakabinta Petrapilio lietuvių seimo salėje. Apie vėliavą nieko negalū pasakyti, nei Petrapilio seime nedalyvavau. Bet straipsny minimi pašto ženklai nepriklausomybės pradžioje tikrai buvo išleisti, aš juos turiu, ir štai jų aprašymas.

1921 m. Kaune buvo išleista serija pašto ženklų. Ji susidėjo iš 15 pašto ženklų, pradedant 10 skatių ir baigiant 100 auksinių. Piešiniuose Lietuvos ūkininkas (sėja javus, galanda dalgi) ir DLK Kęstutis. Penkiuose šios serijos ženkluose (3, 5, 10, 25 ir 100 auks. vertės) buvo pavaizduotas visu smar-

prekybos ir t. t. gyvenimą, jog pajėgės amerikietiškajai rinkai atiduoti darbus lietuviškais klausimais. Vargu čia tikslu duoti planas, ką reikėtų padaryti. Reikia tik pažūrėti į knygos gale pridėtą bibliografiją, kad pamatytume, jog mūsų mokslinė duoklė iki šiol nebuvo gausi. Reikia sveikinti kiekvieną teigiamą privačią iniciatyvą. Reikia rūpintis, kad būtų rašančiųjų ir kad jie nebijotų rašyti. Ašai pats dirbu prie poros projektų apie visus tris Baltijos kraštus (vienas gal pasirodys šimtet, kitas gal kitais metais), o taip pat esu dėmesį nu-

P. ŠILEIKIS, O. P.
Ortopedas, Protėstas
Aparatų-Protezai, Med. ban
dažal, Spec. pagalba kojom
(Arch Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB
2850 W. 63rd St., Chicago 29. Ill.
Tel. PProspect 6-5084
Val. 9-4 ir 6-2, Seštad. 9-1

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR
GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v.
vak. Seštadienis 10-1 val. Trečiadienį
uždaryta. Ligoniai priimami
susitarus.
Ofiso telefonas: PB 8-3229
Res. telef. WAlbrook 5-5076

DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford
Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligitus pagal susitarimą.
Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-dos ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak.
Seštadienis 2-4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telefonas: 476-4642
Resid. tel. WAlbrook 5-3045

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No Liberty Street,
Route 25, Elgin, Illinois
Valandos pagal susitarimą

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.
Tel. ofiso HE 4-5949, rez. 388-2328

kreipęs į gilesnes Sovietų Sąjungos tautybių politikos studijas. Kai ką turiu parašęs, kai kas turėtų greit pasirodyti.

Dėkodamas Jums, mielas Redaktorium, už kvietimą trumpai informuoti visuomenę šiomis eilutėmis, norėčiau atkreipti skaitytojo dėmesį ir į daugiau "žemišką" dalyką — knygos įsigijimą. Į Laisvė Fondas tikriausiai turės ribotą egzempliorių kiekį, kurį galės parduoti žemiau reguliarios knygos kainos — septynių dolerių. Knygą galima įsigyti pas leidėją, rašant F. A. Praeger, Publishers, 111 Fourth Ave., New York, N. Y. Kanadoje rašyti Burns and Mac

Res. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6192 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIZIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 1-3 ir 6-8 val. vak. Sešt. 12-3 v. p. p. Trečiadieniais uždaryta

WA 5-2017
DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2737 West 71st Street
VAL.: kasdien nuo 6-8 val. vakaro. Seštad. nuo 10 iki 12 valandos. Trečiadieniais uždaryta. Pacientus priima pagal susitarimą.

Ofiso tel. PR 8-2290
Namu — rez. PProspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 val. ir nuo 4 iki 7 v. v. Seštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad ir šešt. uždaryta.

Tel. GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUSKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTE
PRITAIKO AKINIUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9-12 ir 7-9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius. uždaryta

Ofiso ir buto tel. Olympic 3-135*
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
VAL.: kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Ofiso 585-2525 Rez. TR 3-0281
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
5540 So. Pulaski Road
Pirm., antr., ketvirt. ir penkt. nuo 2-4 ir 6-9 ir pagal susitarimą

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antr., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 p. p. 8:30-5:30 val. vak. Seštad. 12-4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympic 3-4158
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadienius. Seštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antr., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakaro. Trečiad. nuo 11 val. ryto — 1 v. p. p., Seštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Res. tel. 239-2919.

Ofiso PR 8-7775, Rez. PR 6-4733
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63 str.
Valandos: pirmad. ketvirt. 5-8 antrad., penkt. 1-4.
Priimėja tik susitarus.

Ofiso HE 4-1518, Rez. PR 8-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Sešt. 9 v. r. — 2 p. p. Trečiadieniais uždaryta.

Eachern Ltd, 62 Rainside Road, Don Mills, Ont. Britanijoje — Pall Mall Press Ltd, 77-79 Charlotte Street, London W. 1, England. Washington'e adresas yra 501 Transportation Building, 17th and H Streets, N. W., Washington, D. C. 20006. Atkreipkite taip pat ir draugų bei bibliotekų ir kitų ištaigų dėmesį į šią knygą. Tegų įsigyja.

— Amerikos bibliotekininkų sga skelbia, kad JAV skaitytojai dabar pageidauja ne laukinių vakarų nuotykių knyga, bet daugiau istorinių, biografinių, psichologinių.

DR. JULIJA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill
Tel. of. ofiso: PULman 5-6766
Namu: BEVerly 8-5946
Pirm. val.: kasdien 6-8 v. v. Sešt. 1-3 p. p. ir treč. uždaryta.

Tel. OE 6-0720 arba 283-4600
DR. C. K. PAULIS
Diagnostika ir Vidaus Ligos
Monroe Building, Suite 709
104 South Michigan Avenue
Valandos susitarus telefonu.

Tel. ofiso PR 6-7800; Namų 925-7691
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p. Išskyrus trečiadienį

Ofiso telefonas — CLJ 4-2421
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4307 South Kedzie Avenue
Tik pirmadieniais ir ketvirtadieniais. VAL. nuo 2 iki 7 val. vak. Aptarnauja tik senosios pacientus. Naujų nepriima.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDINES LIGOS
2745 West 69th Street
Priešais Sv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: Pirmad., antr., ketv. penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Seštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REPUBLIC 7-2290.
Atostogose nuo geg. 24 — birž. 22 d.

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Trikatų akis ir prietaiko akinius keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave., YA 7-7381
VAL.: 1 val. p. p. iki 8 v. v. kasdien trečiadieniais uždaryta; šeštadieniais nuo 10 v. r. iki 1 v. popiet.

Res. tel. PR 9-6780.
DR. L. SEIBUTIS
Inkstų, pūslės ir šlapimo takų chirurgija
Ofisas: Naujas adresas: 2454 West 71st St. (71-os ir Campbell Avenue kampas), tel. 776-2886.
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telefonas: Clifside 4-2896
Resid. telef. WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir specialiai chirurgija
4644 So. Ashland Avenue
Valandos kiekvieną dieną 2-4 ir 6-8 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta, priimama pagal susitarimą. Sekmad.: 2 v. — 5 v. v.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 6-1225 ar PR 6-5877
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt., nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 v. v. Sešt. 2-4 v. popiet. ir kitu laiku — pagal susitarimą.

Of. tel. HE 9-2125, Namų GI 8-6198
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmąjį ligitus tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 p. p. Treč. ir šešt. uždaryta
Atostogose

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
specialybė: AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
VALANDOS: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. v. Seštadieniais 1 iki 4 val. Trečiadieniais uždaryta

Tel. PProspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS (VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 So. Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8. Seštad. nuo 2 iki 4 v. Treč. ir sekm. tik skambinti atvejais ir susitarus

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal sutartį.

DVI NAUJOS DANTĖS POEMOS

Š. m. gegužės mėn. 30 d. sukanka 700 metų nuo didžiojo poeto gimimo

GIOVANNI PAPINI

1. Aš visuomet galvoju, kad "Divina Commedia" yra trijų Dantės poemų tik pirmoji dalis. Poeto ankstyva mirtis, einant jam penkiasdešimt šeštus metus, nutraukė jo milžinišką sumanymą parašyti "Dieviškosios Komedijos" dar ir kitas dvi dalis.

Dantė nebuvo, kaip kai kurie negilūs jo veikalų tyrinėtojai mano, spėliotojas (kabalistas). Teisingiau bus pasakyta, kad jis buvo skaičių mėgėjas. Ištikimas senovės pitagorinėms tradicijoms, nieko bendra nerūpinčioms su pasireiškusia vėliau kabala. Poetas galvojo, kad visata yra pagrįsta skaičiumi ir gyvena nuolatiniu judesiu (ritmu), kuris tvarko visus daiktus ir juos sklaisto tarp istorijos amžių kaitos ir poeto giesmės. Pirmuoju šito veiksmo judesiu, sekdamas religija ir visų laikų filosofiniais dėsniais, Dantė laikė trigubą judesį. Pasaulis yra Trejybės veikalas, jis pasirodo slėpiniai arba ryškiai triptike. Trys su savo kvadratais ir kubais yra mistiškas ir šventas skaičius, kaip joks kitas visatos atsiradimo ir sudėties įstatymas ir raktas. Visi, kurie gilinasi į šį Dantės veikalą, patyrė begales šito jo tikėjimo įrodymų.

Atrodo visai negalimas dalykas, kad Dantė būtų sumanęs kurti tik vieną poemą, kad ir paskirstytą į tris giesmes. Komedija, jeigu tik būsimė akylūs, siūlosi ir reikalauja pratęsimo. Aukščiausią patirtį pasiekia poetas, įsivaizduodamas Dievybės būti trijuose asmenyse. Tačiau nepamirškime, kad ten jis patenka, būdamas gyvas kūnu ir kaulais, kaip privilegijuotas lankytojas, o ne kaip koks pergalingas palaimintasis. Jis būtinai privalo nusileisti iš šitų aukštybių į žemę savo marijų draugų tarpan, atlikti daug ilgesnė kitą kelionę, kad, kaip skaišti dvasia, sugrįžtų į rojaus žvilgančius pakraščius. Bet šis grįžimas dar nėra galutinis žmoniškų pastangų veiksmas: jis su visais kitais atsikėlusiais privalo ateiti didžiojo paskutiniojo teismo dienoj. Taigi čia yra pakilimas iš tamsaus miško prie dangiškosios rožės; vėliau naujas nusileidimas į tą ankštą kampilį, kur esama tiek žiaurumo; pagaliau dies irae, kuri tik kai kuriems bus taipgi dies salvationis. Triguba poeto gyvenimo sklaida turi ir tris skirtingas fazes: pakilimas į Dievą, grįžimas į žmoniškumą, galutinis sprendimas — paskutinis teismas. Alighierio vaizduotėje šituos tris tarpinius turėjo atlikti trys poemos.

2. Bet, deja, teturime tik vieną — pirmąją poemą. Daugelis "Dieviškąją Komediją" lygina su katedra. Tikrumoje tėra tik viena iš trijų katedros navų, kurias pranašo ir architekto genijus buvo suplanavęs. Galvoti kad Dantė, užrašęs paskutinės Rojaus eilutes, buvo pasiekęs savo kūrybinės galios viršūnę, reikėtų teturėti mažą supratimą apie jo didingumą. Jėgos netekęs, jis žinojo, kad tik pirmąjį žingsnį tėra pasiekęs, kad atliktų tik vieną trečdalią begalinio darbo, kuris žėrėjo jo dvasioje didžiojo menininko žavumu.

Po Komedijos Dantė turėjo sukurti Tragediją. Pirmiau Komedija, nes džiaugsmas švyti jos kelionės finale. Tragedija antroji vietoj, kadangi josios tikslu būtų pasaulio sunaikinimas. Ir Tragedija turėtų tris giesmes, kad atpasakotų grįžtančio iš dangaus sunkų ir skausmingą žemiškojo gyvenimo kelią. Pirmojo giesmės poetas būtų turėjęs atpažinti visus

luomus nuo pačių seniausių ir nuolankiausių iki pačių aukščiausių, kuriuose dingo pati žmonių padermė. Būtų turėjęs pamatyti ir perkesti kietą ir aktlą vargšų tarnų ir vergų gyvenimą. Vėliau būtų turėjęs eiti per kiek šviesesnį, bet visados skausmingą amatininkų, miestų pirklių, notarų ir valdininkų, bendruomenių vadovų ir valdovų, išminčių, mokytojų, menininkų, poetų, kad po to būtų galima pakilti iki dvasiškių, vienuolių, sielų ganytojų ir pagaliau prie didžiųjų vyskupų, kunigaikščių, imperatorių, popiežių. Po brangiais kailiais, po trumpa tunika ar kiauinių kailiukais papuoštais rūbais dieviško išvalgumo nuskaidrinta akimi poetas būtų galėjęs pastebėti graudulius ir begėdiškumus, šlykštynes ir niekšystes, kilnius svaičiojimus ir šėtoniškus klaidėjimus.

Antrojo giesmės jis turėtų pereiti visus anais laikais žinomus kraštus, nuo Nubijos iki paskutinės Thulės, nuo Herkulo kolonų Olimpe, nuo išdegusio garamandų krašto iki debetiškas ir šventas skaičius, kaip joks kitas visatos atsiradimo ir sudėties įstatymas ir raktas. Visi, kurie gilinasi į šį Dantės veikalą, patyrė begales šito jo tikėjimo įrodymų.

Atrodo visai negalimas dalykas, kad Dantė būtų sumanęs kurti tik vieną poemą, kad ir paskirstytą į tris giesmes. Komedija, jeigu tik būsimė akylūs, siūlosi ir reikalauja pratęsimo. Aukščiausią patirtį pasiekia poetas, įsivaizduodamas Dievybės būti trijuose asmenyse. Tačiau nepamirškime, kad ten jis patenka, būdamas gyvas kūnu ir kaulais, kaip privilegijuotas lankytojas, o ne kaip koks pergalingas palaimintasis. Jis būtinai privalo nusileisti iš šitų aukštybių į žemę savo marijų draugų tarpan, atlikti daug ilgesnė kitą kelionę, kad, kaip skaišti dvasia, sugrįžtų į rojaus žvilgančius pakraščius. Bet šis grįžimas dar nėra galutinis žmoniškų pastangų veiksmas: jis su visais kitais atsikėlusiais privalo ateiti didžiojo paskutiniojo teismo dienoj. Taigi čia yra pakilimas iš tamsaus miško prie dangiškosios rožės; vėliau naujas nusileidimas į tą ankštą kampilį, kur esama tiek žiaurumo; pagaliau dies irae, kuri tik kai kuriems bus taipgi dies salvationis. Triguba poeto gyvenimo sklaida turi ir tris skirtingas fazes: pakilimas į Dievą, grįžimas į žmoniškumą, galutinis sprendimas — paskutinis teismas. Alighierio vaizduotėje šituos tris tarpinius turėjo atlikti trys poemos.

Rašau apie Igną todėl, kad esu vienas iš nedaugelio jo kolegų, kuriam teko kartu pradėti meno mokslus Vilniuje ir kartu juos baigti Freiburge. Prisimenu pirmąją dieną Vilniaus Meno akademijoje, kur teko susitikti ano meto aštuoniolikmetį Igną, dar nespėjusį ataušti nuo gimnazijos suolo.

Igno linknumas ir šamojus iš pirmųjų dienų padarė jį mūsų kurso "spiritus movens". Kur Ignas, ten ir juokas, ir šypsena. Visada draugų būrio apsuptas. Ir pasakoja, ir pasakoja, ir pasakoja...

Siandien aplankiau Igną parodą, vykstančią Clevelande "Gallery International" patalpoje. Kas galėtų pagalvoti, kad tas menininkas dar moka juoktis, ar iš viso kada nors šypsotis? Kaip spalvos, taip ir temos, gana dramatiškos, nors ir statiškoje formoje. Ramumas, tylą, susikaupimas — tik sustiprinta tragiškuma.

Šioje parodoje Ignas yra truputį pasikeitęs techniškai paveikslų išpildyme: labiau suaprasčius kompoziciją, mažiau piešinio linijų, daugiau spalvingo dramatiško efekto. Kai kuriuose paveiksluose panaudoja visai tamsų foną ir su ryškiai raudona ir žalia spalva išgauna gana šviečiantį įspūdį. Didelio formato grafikos darbuose Ignas yra pamėgęs grynai religinę tematiką, kurioje jaučiamas

Dantės biustas Tautiniame muziejuje, Neapolyje

suotos chimėrų šalies. Būtų buvusios atžymėtos ir aprašytos tautos ir žmonės jo pajėgingu žodžiu, kurį žinojo turis ir galįs paversti jį plieniniu skaptuku, kastuvu ir liepsna.

Galop trečioji giesmė būtų galėjusi atpasakoti šviesos greičiu tūkstantmetės žmonių pastangos laimėjimus nuo Kaino brožudystės iki Abraomo pašaukimo, nuo bėgimo dykumose iki Dovydo pergales, nuo Atėnų ir Romos įkūrimo iki Aleksandro ir Augusto imperijų atsiradimo, nuo Golotos kryžiaus iki Konstantino kryžiaus, nuo barbarų įsiveržimo iki Šventosios imperijos atnaujinimo, nuo Dviejų Saulių karo iki Apokalipsės tamsybių ir klaikumų. Tuo būdu Tragedija būtų pilnas šio pasaulio pavaizdavimas, kaip pavyko Komedijai pilnai pavaizduoti kitą, anapusinį pasaulį.

3. Tragediją turėjo sekti trečioji, paskutinioji poema, kuri būtų užbaigusi šią gigantišką trilogiją. Ji būtų galėjusi pasivadinti Novissima, nes josios paskirtis būtų buvusi parodyti paskutiniuosius aukščiausius dalykus. Pirmojo giesmės būtų turėję tilpti: angelų atsišaukimas, kapų atskleidimas, begalinių aukštybių vėmimas, pabalsių kaulų prisikėlimas, drebančių prisikėlusių susitelkimas, Kristaus teisėjo nužengimas ant naujojo dangaus debesų...

Antroji giesmė būtų skirta paskutiniam nusidėjėlių apsigynimui, kaltinamųjų maldavimams, turinčių vilties prisipažinimams ir tos vilties netekusiųjų verkams ir keiksmams. Visa žmonija, nuoga ir parlokšta žemė, turėtų pakelti savo balsą ir savas maldas į Pirmąją Meilę.

Trečiojo giesmės Teisėjas, pats buvęs auka, neklystamu teisingumu paskirstytų pasmerk

ti, paskutinioji poema, kuri būtų užbaigusi šią gigantišką trilogiją. Ji būtų galėjusi pasivadinti Novissima, nes josios paskirtis būtų buvusi parodyti paskutiniuosius aukščiausius dalykus. Pirmojo giesmės būtų turėję tilpti: angelų atsišaukimas, kapų atskleidimas, begalinių aukštybių vėmimas, pabalsių kaulų prisikėlimas, drebančių prisikėlusių susitelkimas, Kristaus teisėjo nužengimas ant naujojo dangaus debesų...

Antroji giesmė būtų skirta paskutiniam nusidėjėlių apsigynimui, kaltinamųjų maldavimams, turinčių vilties prisipažinimams ir tos vilties netekusiųjų verkams ir keiksmams. Visa žmonija, nuoga ir parlokšta žemė, turėtų pakelti savo balsą ir savas maldas į Pirmąją Meilę.

Trečiojo giesmės Teisėjas, pats buvęs auka, neklystamu teisingumu paskirstytų pasmerk

DANTĖ ALIGHIERI — LA VITA NUOVA

Vien apie Meilę kalba mano mintys,
Nors nevienuodas, pilnos įvairumo,
Viena man sako: Siedi jos šaunumo,
Kita — beprasmiška dėl jos kankintis.

Viena man liepia viltimi ramintis,
Kita smagi dėl ašarų gausumo;
Vieningos jos, kai meldžia pagailumo,
Kai mano baimė verčia jas baugintis.

Tad nežinau, kas pasirinkti verta.
Norėčiau kurti, bet, ak, ką sakyti?
Ar būtų kas, ką Meilė taip parbloktų?

Ir kai aš sandoros su jom tetroktu,
Belleka savo priešą parašyti,
Madoną Pagailą, kad ji užtartų.

Ir pilnas dieviškojo įkvėpimo
Sušunka angelas: "O, Didis Pone,
Matau stebuklą tikrą žemės klony,
Tai sielos spinduliais, lig čia jie kyla.
Dangus, kuriam nestinga nieko, ima
Maldauti jos savo Viešpatį maloniai,
Šventieji prašo siųsti jiem tą malonę".
Bet pagaila, dar gina mūsų bylą,
Nes Dievas, žinąs troškimus, prabyla:
"Ramybėj dar pakęskite, mielieji,
Kad liktų ten kuri jus sužavėjo,
Kur bijo jos netekti, kurs pamilo,
Ir kad, kai pagrabe bus, nesakytų:
"Viltis šventųjų — mano jau matyta!"

Ir kai apie gyvenimą, tą trapų
Ir greit praeinantį, čia jau mąstyti,
Pravirko Meilė, kur širdy buvojo;
Ir mano siela taip suskandus tapo,
Jog dūsaudamas sau čia jau sakyti:
Numiris ir ta, kurią širdy globoji.
Nusiminiau, supratęs tą pavojų,
Taip, jog užmerkiau tuoj akis sunkiasias,
Ir ant gyvybės dvasios

Nusiminimui kritus, ji pradingo;
Ir kai nesąmoningai,
Be supratimo, sąryšio klajojau,
Mačiau, kaip moterys pradėjo miršti
Ir šaukė man: Tu miršti jau, tu miršti.

Į dangų Beatricė pasikėlė,
Į šalį tą, kur angelų ramybė,
Palikus, ponios, skandų vienšūmą.
Ne šaltis ir ne karštis ją sugėdė,
Kad, kaip kitoms, atimty jai gyvybę, —
Netekom jos dėl didžio jos gerumo.
Nes neapsakomo jos nuolankumo
šviesa taip perėjo per visą dangų.
Jog net nustebo amžinas Kūrėjas,
Meilingai panorėjęs
Turėti pas save tą perlą brangų,
Ir kvietė ją, kad liktų ten atėjus,
Supratęs, kad pasaulis šis niekingas
Nevertas sielos tos, didžiai kilmingos.

Kiek kartų pagalvoju prisiminęs,
Kad jau nebematysiu
Aš tosios, dėl kurios širdis nerimo,
Išsprūsta skausmo aidas iš krūtinės
Dėl to prisiminimo:
Ak, siela, ar ligai dar gašai ir svarstysi?
Nes kiek kančių dar nešiu, atalkysiu
Pasaulio takuose, kurie apkarė,
Man kelia vien tik baimės pilną mintį.
Turiu tad prisiminti
Aš Mirty — ramy poilsį — ir tarti:
Ateik mano kentėjime padėti!
Ir mirštančiam turia net pavydėti.

Čia spausdinami penki Dantės eilėraščiai yra paimti iš jo lyrinės poezijos rinkinio "La vita nuova" (Naujasis gyvenimas), kurį poetas parašė Beatricė mirus, įkvėptas jos netekimo skausmo ir amžinosios meilės. Visą "La vita nuova", Dantės 700 metų gimimo proga, lietuvių kalbon yra išvertęs Alfonsas Tyrulis. Šie pavyzdžiai yra paimti iš jo spaudai paruošto vertimo rankraščio.

tuoj ir išteisintųjų minias. Liuciferis savo prakeiktą laimikį čia turėtų nutraukti amžiams su savim į begalines ugnies gelmes. Beribio angelų skaičiaus apsuptas Kristus nusivestų su savim savo išrinktųjų kariuomenę iki amžinojo švytėjimo aukščiausiojo okeano. Šituo nusileidimui į tamsybes ir įkopimui į šviesą turėtų būti užbaigtas įsivaizduotas viršžmogiškas trilypis pastatas. Trys poemos po tris giesmes kiekvienoje. Naujosios giesmės turėjo sutelkti visa tai, ką gali pasakyti krikščionis apie gyvenimą ir mirtį, apie praeitį ir dabartį, apie tikslą ir likimą. Stebėtiniausia vi-

suotinė drama su savo trimis veikėjais — Dievu, šėtonu ir žmonių padermė — čia kaip tik galėtų atlikti savo uždavinį. Piktieji karščiai, užgelę poetą kelyje iš Venecijos į Ravoną, trumpu laiku pribaižė jį, sukliudydami Dantei jo titanišką trilogiją privesti iki galo. Komedija, parašyta prieš pat ištrėmimą, jam sugaišino veik šešiolika metų, nuo 1304—1320. Jeigu jis būtų pagyvenęs bent iki septyniadešimt metų ramiose sąlygose, Adriatikio užuostis, būtų galėjęs iš tercinių akmenėlių ir minties kalkių sukurti dar tebetrukštamą šešias giesmes, kuriose jo kūrybinis

genijus būtų pasireiškęs dar didesne laime ir didingesniu žavesiu.

Dantė buvo rašęs: "Trys moterys yra sustojusios ties mano širdimi". Siandien mes tegalime mąstyti ir džiaugtis tikrai vienos jų atgamtinu grožiu. Mūsų nejudri ir maža svajonė gali tikrai įžvelgti, kokia žėruojanti forma būtų galėjusi pasirodyti kitose dviejose. Kiekvienas turįs supratimo apie Dantės svajonių neišsamumą, turi jausti su manimi, kad Komedija yra "primo tempo" nebaigta viršžmogiška simfonija.

Iš italų kalbos vertė dr. P. Mačiulis

Prisimenu, vieną kartą ...

Bičiuliški dailininko Vytauto Igno ir jo parodos aprašymai

VYTAUTAS RAULINAITIS

vitražinis pasirinktosios problemos sprendimas.

Stoviu parodoje. Ir vėl mintyse Ignas. Ilgai, ligi pečių raudonais plaukais, atsitraukęs per pusę klasės nuo savo molberto, pakreipęs galvą lygina savo piešinį su studijoje sėdinčiu modeliu. Staiga, lyg kažką nepaprasto pamatęs, nustemba ir bėgte

V. Ignas Rūpintojėlis (medžio raižinys)

skuta prie savo molberto, o nubėgęs skubiai taiso...

Mes, visi kurso kolegos, žinome šitą Igno piešimo būdą. Ir tai visiems sukeldavo gražaus juoko.

Prisimenu, vieną kartą Ignas atėjo mokyklon kariškoje uniformoje su pistoletu už diržo. Tai buvo paskutinė diena, kada teko jį Vilniuje sutikti.

Gyvenimas mus išskyrė kitais keliais. Igną per frontą, per vokiečių drausmės batalioną, per belaisvių stovyklas mėtė likimas, kol vėl susitikom meno mokykloj Freiburge.

Jei reiktų rašyti rašinį apie labiausiai neužmirštamą charakterį, tikriausiai pasirinkčiau Igną. Ne vien kaip dailininką, bet ir šiaip kaip asmenybę Ignas yra ryškiai savotiškas, išsiskiriantis iš daugumos. Pasakorius su neišsekanciais šaltiniais. Tačiau labiausiai mėgiami jo pasakojimai, kaip minėjau, yra iš karo laikų.

"Nugi ir pakliuvau, vyrelė, į pabaltiečių drausmės batalioną: 3 estai, 20 latvių ir 300 lietuvių", šitaip pristato lietuvių individualisto tipą Ignas.

Batalione jis draugauja tik su pačiais "blatniausiais" — iš Šančių ar Žalakalnio... "Einam kartu su Valodze per rajoną, o vyrelė, iš kazemato ateina bataliono vadas majoras. Pasiutęs, visi vokiečiai puskarininkiai ir net leitenantai suka iš kelio, bi-

josi jį sutikti. Norėjom ir mes kur nors pasukti, bet... per vėlu. Valodzė ir sako: "Gal nesveikinkim?" Sakau: "Choc bi krien!" Majoras artėja, o priėjęs per 3 žingsnius iš paprasto pakelia ranką ir mus pasveikina, o mudų, jau praėję, tik "muses nuvaikome". Dešimt žingsnių paėję, girdime vokiečių riksmą. Pribėgo ir kad pradėjo ant mūsų bartis, vis su Donner ir Wetter. Mudu stovim išsitempę ir tylim, galvojame, jau vyrelė, pakliuvom, blogai. Majoras, po penkių minučių išsekęs, griežtai klausia: "Verstanden?", o Valodzė atsako: "Niks verstanden". Vokietis iš raudonumo net pamėlynavo, paskui nusikeikė "erfluchte Litauer", numojo ranka ir nuėjo.

Keista, kai susirenkam draugai, ir Ignas pradeda tuos savo karo išgyvenimus pasakoti, juokas iki ašarų nesibaigia, o kai

metų išgyvenimai, atrodo, buvo lemiami visam Igno kūrybos laikotarpiui. Savo tapyboje ar grafikoje Ignas gyvena ne dabarties pasauliui, jis atkuria savo praeities, giliausiai dvasion įstrigusius vaizdus.

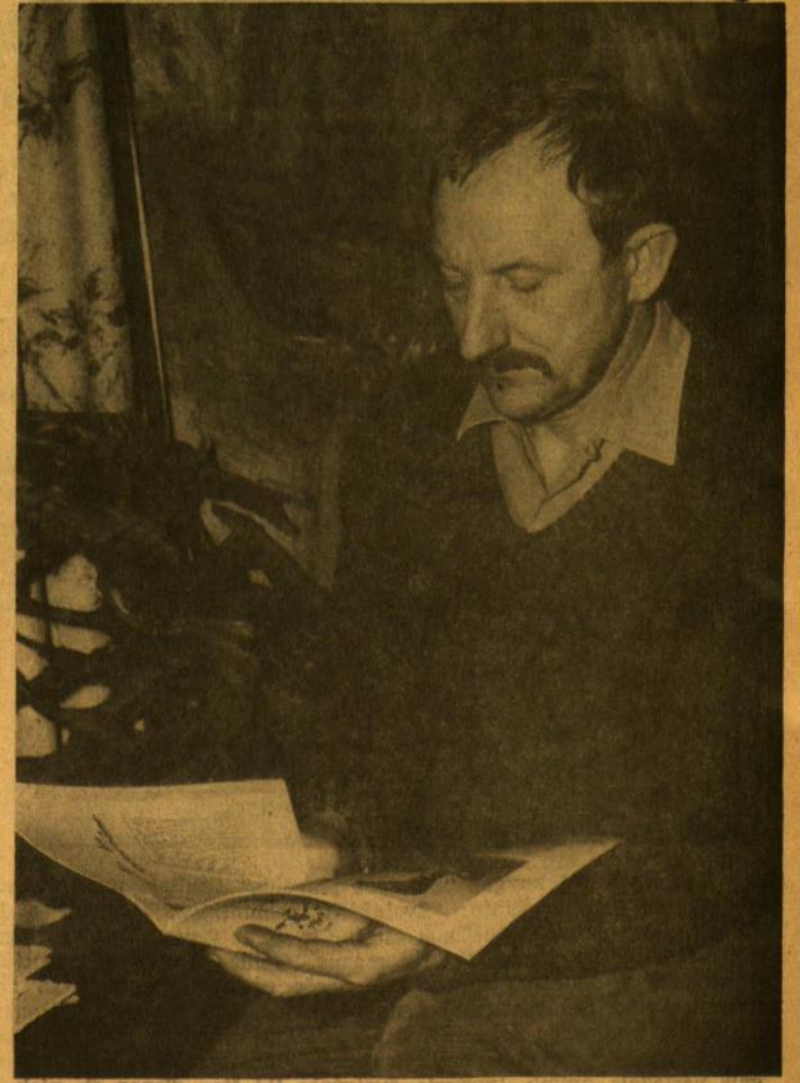
Keista, kai susirenkam draugai, ir Ignas pradeda tuos savo karo išgyvenimus pasakoti, juokas iki ašarų nesibaigia, o kai

Visokių nuotykių turėjau, sako Ignas. Kad belaisvėje buvau ir fronte, ir drausmės batalione, tai niekis. Tačiau, kad savo tėvą suvažinėčiau, tai nedaugeliui šitaip atsitinka.

Ypač stiprūs tų poros karo

atkuria visa tai drobėj — regi ne juoką, o ašaras ir skausmą. Atrodo, kad jis turi tam tikrą minios "inferiority complex", kurį nori juoku, pykke ar ūsais nugalėti. Tačiau darbuose, be šių visų pagalbinųjų priemonių, Ignas yra rimtas, sakyčiau, vienas iš rimčiausių mano kolegų tapytojų.

(Nukelta 1 & psl.)

Dail. Vytautas Ignas Nuotrauka R. Kisieliaus

GALILĖJUS, TELESKOPAS IR SAULĖS DĖMĖS

ALEKSANDRAS RADZIUS, Baltimore, Md.

1. Galilėjus ir teleskopas

Kas išrado teleskopą? Galilėjus?

Olandų akinių dirbėjas Jan Lippershey vieną gražią 1608 metų dieną pažūrėjo į žaizdą bokštą per du lęšius, vieną išgaubtą, kitą įgaubtą. Jis nu-
stebo. Bokštas atrodė čia pat, beveik jo dirbtuvėje. Kiekvieną plytą galėjo žiūrėti, kiekvieną detalę. Nuostabi stiklo jėga. Ir tą jėgą akinių meistras tinkamai panaudojo: padarė teleskopą ir pranešė apie tai karinei vadovybei, kuri jį susidomėjo. Vėliau ji prašė ano akinių dirbėjo pritaikyti teleskopą abiem akim: Po dviejų mėnesių darbo meistrui pavyko karinės vadovybės norą patenkinti, ir tokiu būdu, visai atsitiktinai, Jan Lippershey tapo teleskopo ir binoklio išradėju.

Kai Lippershey bandė savo išradimą užpatentuoti, jau atsirado ir daugiau pretendenti, ir išradėjo garbę. Kažkokis Jacob Adriansz (arba Matius) irgi padavė prašymą panašiam patentui. Jis tvirtino, kad teleskopą išradęs prieš dvejus metus, darydamas optinius eksperimentus.

To dar negana. Kitas olandų optikas Zacharijas Jansen, žinomas kaip mikroskopo išradėjas, taip pat tvirtino išradęs teleskopą drauge su savo tėvu.

Kaip ten bebūtų, bet garsas apie olandų žiūronus - teleskopus sklido po visą Europą ir 1609 metais pasiekė Galilėjaus ausis. Iš pradžių jis į tai nekreipė dėmesio. Bet kai jo draugas Jokūbas Badovere parašė jam laišką iš Paryžiaus, patvirtindamas gandų tikrumą, Galilėjus taip susidomėjo, kad visą naktį nemiegojo, kol nesurado teoretinį instrumento principą. Kitą dieną jau stvėrėsi darbo ir pagamino pirmąjį savo teleskopą. Jis buvo padarytas iš nedidelio vargonų vamzdžio ir galėjo padidinti tik devynis kartus.

Tų pat 1609 metų rugpiūčio 24 dieną Galilėjus lankėsi Venecijoje ir demonstravo savo teleskopą aukštiesiems pareigūnams, studentams ir kilmingiesiems. Vienam savo laiške se-

serėnui Galilėjus rašė, kad instrumentas buvęs įtaisytas aukštasiame Venecijos bažnyčios bokšte. Didikai ir net seno amžiaus senatoriai lipę laiptais aukštyn ir labai stebėjėsi, galėdami aiškiai matyti toli jūroje esančius laivus, kurie tik po dviejų valandų teįplaukė į uostą.

Po tų demonstracijų išradėjas padovanojo teleskopą Venecijos dožiui Leonardo Donato. Dovana buvo labai įvertinta. Nors Galilėjus jau nuo 1592 metų buvo Paduvos universiteto matematikos profesorius, bet dabar senatas jį paskyrė profesorium iki gyvos galvos ir padvigubino jo algą. Galilėjus pagarsėjo ir tapo populiarius. Grįžęs į Paduvą, jis pagaminė kitą, jau daug stipresnį teleskopą.

Iš pradžių Galilėjaus teleskopai buvo vadinami lotynišku žodžiu "perspicillum". 1611 metais Giovanni Demisiani nukalė žodį "telescopium", kurs taip ir prigijo. Anglijoj olandų tipo teleskopai buvo tada vadinami "Dutch trunks".

Tad kas išrado teleskopą? Olandai? Bet kuris iš jų buvo pirmasis? Tačiau teleskopo, kaip astronominių tyrinėjimų įrankio pradžia neatkiriama įsijasi su ta Galilėjaus nemiegota naktimi, kada jo galvoje formavosi teoretiniai instrumento principai, taip pat i su pirmųjų stebėjimų naktimi, kada jo teleskopas atskleidė iki tol dar nematytas ir neįreiktas dangaus kūnų paslaptis.

2. Pirmieji žvilgsniai per teleskopą

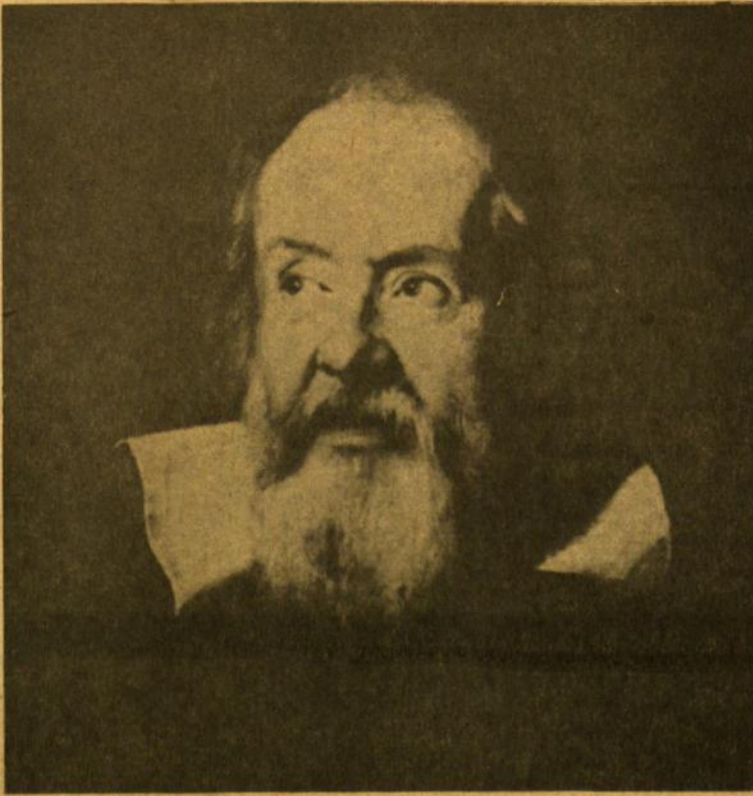
Ne taip jau svarbu, ar Galilėjus pirmasis išrado teleskopą, ar ne. Žymiai svarbesnis yra faktas, kad Galilėjus pirmasis atkreipė teleskopą į dangaus kūnus ir pirmas į tai, ko žmogaus akis dar nebuvo regėjusi.

Walter J. Miller, S.J., buvęs Vatikano observatorijos astronomas, trumpai suregistruoja šiuos Galilėjaus teleskopinius atradimus: mėnulio krateriai ir kalnai, Paukščių Tako juostos išskirstymas į daugybę žvaig-

džių, pirmieji keturi Jupiterio mėnuliai, Veneros fazės, keistas Saturno pavėdalis ir pagaliau Saulės dėmės ("Sky and Telescope", 1964 m. vasario m. numeris). Be to, Galilėjus dar pastebėjo, kad planetos, žiūrint per teleskopą, atrodo lyg maži rutuliukai, reiškia, galima žiūrėti jų diametrus, tuo tarpu žvaigždės taip ir lieka šviesos taškai.

Jupiterio satelitus Galilėjus rūpestingai stebėjo 1610 metais nuo sausio 7 d. iki kovo 2 d. ir nustatė, kad jie sukasi aplink planetą Juos atradėjas pavadino Mediči žvaigždėmis, norėdamas pagerbti Toskanos didįjį kunigaikštį Cosimo II, kurs buvo iš galingosios Mediči giminės ir kurio palankumu Galilėjus naudojosi. Bet šis vardas nepriėjo. Jie dabar vadinami Galilėjaus satelitais; kiekvienas iš jų turi ir po atskirą vardą: Io, Europa, Ganymedas ir Callisto.

Žymus anglų astronomas Sir Harold Spencer Jones savo idomioje knygoje "Life on Other Worlds" rašo, kad Galilėjus Veneros fazių atradimą paskelbė anagrama: "Haec immatura a me iam frustra leguntur: o. y". Šios anagramos sprendimas buvęs toks: "Cythiae figuras

Galileo Galilei portretas, tapytas Giusto Sustermans, kurs buvo Cosimo II dvaro menininkas

mė ir todėl nematomas. Koks buvo Galilėjaus nustebimas, kai jokio planetos trigubumo žiūrėti negalėjo. Tada jis rašė: "Greičiausiai koks klastingas demonas mane apgavo". Po kurio laiko jo nustebimas dar labiau padidėjo, kai jis pamatė planetą lyg su dviem rankenom. Taip ir liko Galilėjus Saturno paslapties neišsiaiškines. Ji paaiškėjo gerokai po Galilėjaus mirties, t. y. 1659 metais, ka-

ki Italijoje, bet ir už jo ribų. Daugelį atradimų patvirtino tuometinis popiežiaus astronomas jėzuitas Christopher Clavius. Bet dėl saulės dėmių temperamentingasis Galilėjus įsivėlė į ginčus dėl jų atradimo pirmumo ir susikirto su tų laikų intelektualų įsitikinimais, kurie buvo Aristotelio filosofijos apspėsti.

Iš tikrųjų saulės dėmės nepriklausomai atrado trys astronomai: Galileo Galilei, Christopher Scheiner ir Johann Fabricius. Galilėjus, bijodamas suklysti savo atradimo nesiskubino skelbti. Taip jam bedelsiant, Christopher Scheiner ir Johann Fabricius pasiskelbė atradę dėmes. Tai sukėlė Galilėjaus pyktį, ir jis aštriai susikirto su Scheineriu ir sukritikavo jo dėmių teoriją.

Galilėjus buvo įsitikinęs, kad dėmės esančios arba ant paties saulės paviršiaus arba debesys viršum jos paviršiaus. Ir jis teisingai rašė Toskanos did. kunigaikščiui Cosimo II-jam, kad iš dėmių net esą galima nustatyti, jog saulė apsukanti aplink savo ašį maždaug per vieną mėnulio mėnesį.

Tokios Galilėjaus teorijos buvo smūgis ano meto pažiūroms. Pagal Aristotelį dangaus kūnai yra tobuli ir nesikeičia. Tad kokiū būdu šviesioji saulė galėtų būti sutepta dėmėmis? Juk tūkstančius metų žmonės regėjo šviesią ir švarią saulę, ramia keičiančią aplink žemę. Stebėjimai tegalėjo atskleisti tik tiek, kiek nuoga žmogaus akis sugebėjo įžvelgti. Nebuvo tokių galingų instrumentų ir išvystytų metodų, kokiais naudojasi šių laikų mokslininkai, nes tam laikas nebuvo pabrėndęs. Beliko tik pasitikėti proto galiūnais — Aristoteliu ir Ptolomėjum.

Kaip tų laikų šviesuomenė galvojo, parodo idomus epizodus, kurį aprašo Mary Proctor savo knygoje "Romance of the Sun". Kai jėzuitas Christopher

Žvaigždžių debesys Paukščių Take, žiūrint pro moderniška teleskopą. Galileo Galilei pirmasis pamatė, kad Paukščių Takas sudarytas iš daugybės paskirų žvaigždžių.

aeulator Mater Amorum", t. y. "Meilės Motina (reiškia, Venera) imituoja Cynthijos (reiškia, Mėnulio) fazes". Be to, Galilėjus pastebėjo, kaad, kintant fazėms, kintaa ir regimas Veneros diametras. Visa tai rėmė Galilėjaus įsitikinimą Koperniko teorijos teisingumu.

Daug galvosūkiu Galilėjus turėjo su Saturnu. Ir nenustabu. Tais laikais niekam nė į galvą neatėjo, kad galėtų būti koks nors žiedas aplink planetą. O Galilėjaus teleskopas dar nebuvo pakankamai tobulas, kad žiedą aiškiai parodytų. Todėl jis tikėjo, jog maatas vieną didesnį planetos skritulį ir du mažesniū skrituliuku iš šalių. Ir tada manė, kad Saturnas yra triguba planeta. Šį savo atradimą jis irgi paskelbė anagrama, kurios raides tinkamai sutvarkius, gaunasi sakini: "Altissimum planetam tergeminum observavi" — "Aš pastebėjau, kad tolimiausia planeta yra triguba". Saturnas tuomet ir buvo tolimiausia planeta: Uranas, Neptūnas ir Plutonas dar nebuvo žinomi.

3. Saulės dėmių audros

1612 metais Galilėjus vėl stebėjo Saturną, kada jo žiedas buvo kraštu atsikreipęs į žemę.

Scheiner pranešęs dėmių atradimą savo ordeno provinciolui, gavęs tokį atsakymą: "Aš daug kartų skaičiau Aristotelio raštus nuo pradžios iki galo ir galiu tau užtikrinti, kad niekur juose neradau nieko panašaus į tai, ką tu čia minėjai. Tad eik, mano sūnau, ir nusiramink. Būk tikras, kad tai, ką tu laikai dėmėmis saulėje, yra tik tavo stiklų arba tavo akių netobulumai".

Scheineris, žinoma, negalėjo sutikti, kad jo stiklai arba akys jį klaidintų. Bet taip pat nedrįso abejoti ir Aristotelio autoritetu. Todėl, norėdamas sudėrinti scholastinę filosofiją su savo stebėjimų daviniais, aiškino, kad dėmės esančios mažos planetos šesisukančios visai arti saulės.

Galilėjus, iš tikrųjų, buvo kontroversinė asmenybė. Jis ne vien dėl saulės dėmių įsivėlė į ginčus, bet ir dėl Koperniko heliocentrinės teorijos ir dėl kometų prigimties aiškinimo. Koperniko teorijos byla jį net nuvedė į inkvizicijos teismą, kur jis pralošė. Bet, nežiūrint to, jis vis dėlto liko ištikimas Bažnyčiai, o taip pat ir savo mokslinėms pažiūroms.

Skelbkites "Drauge"

MIELI TAUTIEČIAI!

Pastremdami ligamečiui patyrimu ir nuolatiniams prekybiniais ryšiais su Lietuva, kviečiame per mus pasigsti gimimės Tėvyneje tai, kas ten naudingiausia ir reikalinga.

Šiuolme šiuos vertingus simintus labai augstos kokybės dovanų labai sumažintomis kainomis, į s k a i t a n t s o v. mūtą ir pasimintą.

LKS: Vyr. arba mot. angliško gabardino šepetėlis; 3 1/2 jardų angliškos vilnonės medžiagos elnetė ir 4 jardai puikaus nepermatomo naldono suknelė tik už \$66.00

P-3: 6 jardai šiltos angliškos vilnonės medžiagos dviem apsiaustam ir 3 1/2 jardų, ekstra geros vln. angl. medžiagos elnetė tik už \$75.00

V-3: 10 1/2 jardų labai tvirtų, gražių vilnonių angl. medžiagų 3 elnetė tik už \$55.00

N-1: 16 jardų keturiom suknelėm nepermatomo sunkaus pagėdaujamų spalvų labai gražių raštų naldono tik už \$45.00

V-3: ir N-4 jungtinį stumtinį skaitome tik \$86.00 (susitaupto pasitumo išlaidos)

PATS VERTINGIAUSIAS SM stumtinys: 6 vilnonės kašmiro skarelės su gelėmis įvairių spalvų; 6 itališko šilko elegantiškos raštų raštų skarelės ir 3 skotiškos vilnos arba orlono labai šilti suaugim arba per galvą užmaunami megztiniai tik už \$65.00.

Garantuojame ir apdraustas pristatymas per 3 — 4 savaites. Gavėjams nereikia nieko primokėti. Viskas įskaituota į nurodytas kainas.

Užsakymus siųsti:

BALTIC STORES LTD. (Z. Juras)

421, Hackney Rd., London E 2, England

Seniausia lietuvių bendrovė Anglijoje, veikianti nuo 1938 m.

Atstovai JAV:

L. VENCKUS, 7030 So. Talman Ave., Chicago, Ill. Tel. 436-0494

GAIVA, 3570 W. Vernor, Detroit 16, Mich.

COSMOS, 327 W. Broadway, So. Boston, Mass.

Taupykite

MES MOKAME

4 1/2

ANT VISŲ SASKAITŲ %

Daugiau kaip 50 metų sąžiningai patarnaujame lietuviams.

Kiekviena sąskaita ligi \$10,000 apdrausta Federalės valdžios agenturoje

August Saldukas, Prezidentas

4040 Archer Ave. Chicago, ILL. 60632
Telef. CL 4-4470

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western P.osp. 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmad., ketvirtad. ir penktad. nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val. vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 val. iki 5 val. p.p.

SIDEREVS NVNCIVS

MAGNA, LONGEQVE ADMIRABILIA

Speciācula pandens. Supplicandaque proponens

PHILOSOPHIS, ET ASTRONOMIS, qvā 2

GALILEO GALILEO PATRITIO FLORENTINO

Patruini Gymnafij Publico Mathematico

PERSPICILLI

QVATVOR PLANETIS

MEDICEA SIDERA

NVNCIPANDOS DECRETIT.

VENETIIS, Apud Thomam Paginonum, M. DC. X.

Galileo Galilei knygos "Sidereus Nuncius" titulinis puslapis, kurio tekstas skemba šitaip: "Žvaigždžių pasiuntinys, atskleidžiasis di-
dingus ir nepaprastai stebėtinus vaizdus ir siūlas visiems, bet ypatingai filosofams ir astronomams, fenomenus, Galileo Galilei, Florencijos patricijaus ir Paduvos universiteto viešo matematiko stebėtus ant mėnulio veido, nesuskaitomą daugybę nejudančių žvaigždžių, Paukščių Take, žvaigždžių debesys, bet ypatingai keturiuose planetose, besisukančiose nepaprastais greičiais skirtinguose atstumuose ir skirtingais periodais aplink Jupiterio žvaigždę: iki šios dienos jie niekam nebuvo žinomi ir autorius buvo pirmasis, kuris tai atrado. Jis nutarė visa tai pavadinti Mediči žvaigždėm. Venecija, išleido Thomas Baglionus, 1610. Vyresnybės leista ir patvirtinta".

"Draugo" laureato tėviškės apybraiža

V. VYTENIETIS

1955 m. "Nida" išleido A. Baranausko novelių rinkinį "Sniego platumos". Knygą skaičiau su malonumu, nes beveik kiekvienoje novelėje radau pažįstamų vietovių vardus: Vilkabaliai, Piliakalniai, Dalgėnai, Patilčiai, Alksninė ir p. Tai Bartininkų valsčiuje, Vilkaviškio apskr., esančių kaimų ar buvusių dvarų vardai. Pagalvojau, ar tik ne iš to kampo bus kilęs ir knygos autorius. Prisiminimuose apkel avau visus Bartininkų valsčius, kaimus, beieškodamas Baranausko pėdsakų. Ir pagaliau užkliuvau už man gerai pažįstamo Albino Baranausko, kuris gyveno Vartų kaime. Bet, kiek prisiminiau, jis buvo mažo išsilavinimo, tad vargu ar sugebėtų sukurti tokias įdomias noveles. Galvoju. Gal, sakau, kartais jo vaikai ir rašytojus išėjo. Galų gale toptelėjo, kad ir pačiame Bartininkų kaime gyveno Albinas Baranauskas, kurio ir vestuves gerai atsimenu. Bet greit laikraščiuose radau rašytojo biografiją, iš kurios paaiškėjo, kad jis kaip tik yra man gerai pažįstamo Albino Baranausko, gyv. Bartininkuose, sūnus. Su pačiu rašytoju man niekad neteko susitikti. Bet jo tėvelius labai gerai pažinojau. Kada autorius jau yra visiems gerai žinomas, tai dabar susipažinkime ir su jo gimtąja apylinka.

Albino Baranausko tėviškė yra Bartininkų kaime, netoli vieškelio Bartininkai - Liubavas. Iš Bartininkų miestelio reikia keliauti pietų kryptimi. Ir daugiau kaip kilometro atstume, nusileidę nuo slidas Moliakalnio, kairėje vieškelio pusėje rasime mažą keliuką, kuris mus nuves į Baranausko sodybą. Ši sodyba man teko susipažinti per Pirmąjį pasaulinį karą. Tai buvo nerūpestingai jauno berniuko metai. Tame pačiame kieme su jo sesutėmis žaidžiau ir iš to paties sodo valgiau skanus obuolius. Tik visą ramybę mums drumstė rudai margas šunelis, kuris ne tik kelnes sudraskydavo, bet dar įkandavo ir į sėdynę.

Pietų pusėje, už kluono, buvo graži pievutė. Ten gulėjo didelis medžio stuobrys. Per jį šokinėdavome ir, užmetę skersai lentą, supdavomės. Kitame pievutės krašte, netoli Šlekaičio lauko, buvo mažas šulinėlis. Iš jo parsinėdavome skanaus šalt vandens. Rytų pusėje čiuurleno upelis Aista, kuriame braildžiojom ir mokėmės su ragazėmis gaudyti žuvis.

Artimiausia kaimyninė sodyba pietų šone, ant kalniuko, buvo Šlekaičio ūkis. To ūkio šeimininkas turėjo gerą balsą ir mėgo dainas. Kurį laiką jis dirbo Bartininkų valsčiaus savivaldybėje. Dar žvilgtėterkime į kaimynus, gyvenančius kitoje vieškelio pusėje. O ten buvo visiems gerai pažįstamas K. Vaitukaitis, kuris, tarnaudamas carinės Rusijos kariuomenėje, susipažino su veterinarijos mokslu. Tai buvo visos apylinkės artimiausias "veterinorius". Ūkininkai pasikviesdavo gydyti susirgusius gyvulius. Abu Vaitukaičiai mirė tremtyje, Vokietijoje. Kitas artimas Baranauskų kaimynas buvo Mackevičius. Jo ūkį vėliau nupirko Urbaitis. Kiek toliau kaimo pakraštyje, gyveno Petrika. Savo ūkį jis jau buvo pavedęs žentui Vieraičiui. Kitoje upelio pusėje būtume radę Gelgotą. Jo brolis ar dėdė kadaise buvo Vilkaviškyje teisėjas.

Be čia suminėtu, kaimynystėje dar buvo žemės sklypų, kurių savininkai gyveno kitose vietovėse. Tai J. Bulvičiaus antroji "kolonija", vadinama "Mackevičyne". Pats Juozas Bulvičius gyveno Bartininkų miestelyje, turėjo gražius trobesius ir "koloniją" žemės. Ant jo žemės buvo išsistačiusi ir daili Bartininkų miestelio. J. Bulvičius spaudos draudimo laikais čia platino lietuviškas knygas, buvo visuomenės veikėjas, politikas, kooperatyvų organizatorius 1919 m. vasarą apylinkės jaunimas Bulvičių kluone pastatė trijų veiksmų scenos veikalą "Sugriuvęs gyvenimas". Tai buvo pirmas Bartininkuose vaidinimas, atstautis nepriklausomybę. Juozo brolis kun. Petras už lietuvišką veiklą buvo caro ištremtas į Rusiją. Kaimynystėje prie Moliakalnio dar buvo ir Stepanausko atskiras žemės sklypas. Jo savininkas gyveno Bartininkų miestelyje ir turėjo nuosavus namus ir aliejus spaudyklą.

Artimiausia pradžios mokykla buvo Bartininkuose. Pirmosios vokiečių okupacijos metais ir vėliau ten mokytojavo Antanas Pilipaitis. Vėliau iš Rusijos sugrįžo Antanas Dabrila ir, rodos, ten mokytojavo iki pensininko amžiaus.

Premijuoto romano "Karklupėnuose" vardas, tur būt, pasiskolintas iš to paties vardo kaimo. Karklupėnai yra didelis kaimas Pajevonio valsčiuje, netoli Virbalio giraitės. 1944 m. spalio 16 d. rusų lėktuvai šį kaimą stipriai apšaudė iš lėktuvų, degtino javų kūgius ir ūkininkų sodybas.

Tai tokios mano atmintyje užsilikusios žinios apie XIV-sios "Draugo" romano premijos laureato tėviškę. Tik žinoma, kada ten gyveno pats rašytojas, tai kai kas galėjo ir kitaip atrodyti, nes jis už mane žymiai jaunesnis. Apie iš tos apylinkės kilusius ar ten gyvenusius kitus žymesnius žmones bei šio kampo istorines vietas gal teks parašyti kitą kartą.

1965. IV. 28.

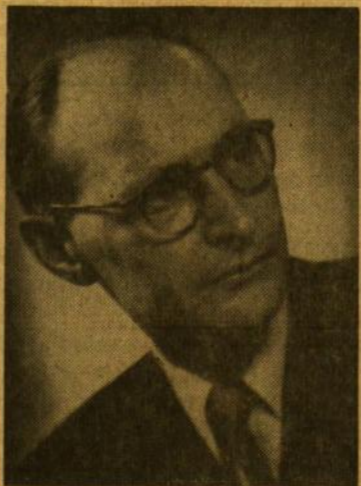
Adalbertas Stancika

Tulpės

Skrudėlytė Greitutė nubėgo ir pas amerikiečius

V. Tamulaičio dovana angliškai kalbančiam vaikui

Vyt. Tamulaitis, NIMBLEFOOT THE ANT, Her Adventures. Translated from the Lithuanian by Albinas Baranauskas and Clark Mills. Illustrated by Pranas Lapė. Maryland Books, Inc.: New York. Knyga kietai įrišta 183 psl. 8 1/2 x 5 1/2 in. formatu, kaina \$3.95, gaudama "Drauge".

Vytautas Tamulaitis

Ne visi, tur būt, beatsimena 1935 m. Lietuvoje išleistus Vyt. Tamulaičio "Skrudėlytės Greitutės nuotykius". Dabar šią knygą išleido angliškai Maryland Books leidykla "Nimblefoot the Ant, Her Adventures" vardu.

Ne vienas ir lietuvių vaikų dabar šį šaunų nuotykių autorius kūrinių turės skaityti angliškai. Be abejo, šią knygą angliškai išleidžiant, reikėjo nemažų pastangų, tačiau šios gyvos knygos amerikiečiams pristatymas išveda mūsų autorių į amerikiečių visuomenę ir tuo pačiu garsina lietuvių tautą ir literatūrą.

Prano Lapės iliustracija iš "Skrudėlytės Greitutės nuotykių" angliškojo leidinio.

Čių visuomenę ir tuo pačiu garsina lietuvių tautą ir literatūrą. Kaip jau daug kartų matėme ir iš patirties žinome, visų tautų, o ir mūsų menininkų atsiekimai garsina tautą, kuriai jis priklauso. Ir nenuostabu, kad ne kartą buvo ginčijamasi, ar poetas Mickevičius lietuvis ar lenkas, džiaugiamasi įrodinėjimais, kad Kantas buvo lietuvių kilmės, kad Dostojevskis turėjo lietuviško kraujo. Tuo tarpu daug buvo tuo laiku ir vėliau dvarininkų, turtingų miestiečių su gražiomis rezidencijom, bet dėl jų tautybės niekas dabar nekojoja ir jų pačių vardus nebent kokioj senų metrikų knygoj begalima užtikti. Todėl kiekvienas mūsų rašytojo išėjimas į platųjį pasaulį yra visų mūsų laimėjimas. Ypač dabar, kada mes Lietuvą galime laisvinti, tik nuolat garsindami jos vardą kūrybiniais atsiekimais.

Sioje V. Tamulaičio knygoje, verstoje Albino Baranausko ir Clark Mills'o, autorius vaizduoja vabalų pasaulį, kur vyriausią vaidmenį turi skrudėlytė. Čia matome karus tarp rudųjų

Amerikiečių spaudos agentūra akcentuoja V. Krėvės apysaką

"King Reaches Syndicate", bendrovė aprūpinanti laikraščius nuotraukomis ir straipsniais, išsiuntinėjo JAV laikraščiams Vinco Krėvės knygos "Temptation" recenziją. Plačioje recenzijoje knyga labai gerai įvertinama. Kadangi iš šios bendrovės žinias ima, gal būt, tūkstančiai laikraščių, tai galimas daiktas, kad recenziją išstisai arba sutrumpinę išspausdins dešimtys JAV laikraščių. Tą "King Features" duotą recenziją pateiksime "Drauge" vėliau. Pažymėtina, kad iš tos pačios bendrovės ir "Draugas" ima tarptautinio požūdiu nuotraukas - matricas.

Recenzijos autorius Andre Michalopoulos duoda žinių iš V. Krėvės biografijos ir teigia, kad problemos nesukels, o dėl nuotykių gausumo ir jų grakštaus pristatymo knyga jiems bus labai įdomi. Apie tai liudija jau gauti atsiliepimai.

Sio gražiai išleisto, į kietus viršelius įrišto leidinio iliustracijos ir aplanaką darė dail. Pranas Lapė. Tenka pasidžiaugti tikrai gražiu jo darbu. Tokio subtilaus gamtos pažinimo ir darbo atlikimo gali pavydėti kiekvienas menininkas ir juo žiaugtis kiekvienas knygos skaitytojas. Linijų subtilumas ir grakštumas yra reto kruopštumo pavyzdys. Ir visos užkandros padarytos su skoniu ir meniškų pajautimu, tačiau jomis nenuotolstant nuo vaikiško pasaulio.

Siuo leidiniu gražiai reprezentuojamės pas amerikiečius ir tuo pačiu parodome, kad mes šalia materialinės gėrybės kuriančio darbo šį kraštą praturtiname ir kultūrinėmis vertybėmis.

Knygos aplanke yra apie autorių biografinių žinių, juo netrauka ir surašyti kiti jo kūriniai. Galia, kad užmiršta paminti jau Amerikoje išleisti "Svirplio muzikanto nuotykius".

L. Augštys

Kaip didelis skirtumas, ar žmogus teisia save, ar kitus!

— J. W. Goethe

Pristatome Visokių Rusių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMIŲ MEDIAGA

CARR MOODY LUMBER CO.

STASYS LITVINAS, Prez. 3039 S. Halsted St., VI 2-1272

Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai

50 METŲ

LEOPILLS

Garantuojame už gerą veikimą, jei nebūsite patenkinti sugrąžinsime pinigais. Gydymo rekomenduojama.

"Temptation" yra daugiau negu romanas ar puikiai (beautifully) parašytas literatūrinis kūrinys, tai esanti studija apie komunistinius metodus, kuriuos Krėvė puikiai pažino, kaip buvęs Lietuvos užsienių reikalų

ministeris. Autorius recenziją baigia sakiniu: "The Temptation yra labai įspūdinga ir svarbi knyga".

DABAR GERIAUSIAS LAIKAS ĮRENGTI TVORAS JŪSŲ NAMŲ PUOŠNUMUI IR ŠEIMOS SAUGUMUI.

Įrengiame tvoras, duris, langus, stogelius, tureklus ir kitus įvairaus metalo, plastikos ir stiklo gaminius jūsų namų pagerinimui ir papuošimui.

KOSTAS BUTKUS

Telefonai: LUDLOW 5-6291, bet kurio laiku, PROSPECT 8-2781 rytais ir vakarais.

SKIP'S Self Service LIQUOR STORE

5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202

MAY — GEGUZĖS 27, 28, 29 D. D.

MEISTERBRAND V. S. O. P. IMPORTED GERMAN BRANDY	Fifth \$4.89
BISQUIT THREE STAR COGNAC	Fifth \$5.49
CHAPOULIE 185 MONTH OLD IMPORTED BRANDY	Fifth \$3.98
GRAIN ALCOHOL 190 Proof U.S.P.	Fifth \$4.89
GINZANO VERMOUTH Dry or Sweet	Fifth \$1.39
POPULAR BRAND OF IMPORTED CANADIAN WHISKY	Fifth \$4.98
TROPICAL BREEZE VODKA SCREW DRIVER or VODKA GIMLET	Fifth \$1.89
KRON BRANNVIN IMPORTED Aquavit	Fifth \$3.98
MILLER HIGH LIFE BEER Case of 24—12 oz. Bottles	Plus Deposit \$3.09
SCHLITZ BEER Case of 24—12 oz. Cans, 6-paks only	Case \$3.59

SINCLAIR GASOLINE

ST. ŠARAUSKAS, dipl. automatinų transmisijų ir motorų specialistas, prie transmisijų išdirbęs 12 metų, PRĄŽANGOS garaže, SINCLAIR gazolino stotyje, atidarė transmisijų ir motorų taisymo skyrių. PRĄŽANGOS garaže atliekami ir kiti darbai: MAŠINŲ IŠLYGINIMAS, (BODY) dažymas ir daug kitų darbų.

2637 W. 47th Street, Tel. LA 3-9663 CHICAGO 32, ILLINOIS

CIRCUIT T.V. & RADIO (LIETUVIAI) Sav. DAN LIUTIKAS

TAISYMAS yra mūsų SEPECIALYBĖ. VISŲ GAMYBOS GREITAS patarnavimas • GARANTUOJA • KREDITAS

2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. 60629. TEL.: 471-2446

4 1/2% 5%

current dividend on investment bonus

1 1/2% DIVIDENDŲ MOKAMA PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS

1 1/2% metų investavimo bonus mokama 4 1/2% dividendų kas pusmetį ir dar išmokama po 1/4% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS

Valandos: Pirmad., Antradi., Penkt. ir Šeštadi. 9 v. r. — 4:30 P. D. Trečiadi. uždaryta; Ketvirtadi. 9 v. r. — 8 v. v.

FRANK'S T. V. & RADIO, Inc.

3240 S. HALSTED ST. Tel.: CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ, PARDAVIMAS IR TAISYMAS ORO VĖSINTUVAI — AIR CONDITIONING

SUSTOKIT, APŽIURĖKIT — MŪSŲ METINIŲ IŠPARDAVIMĄ

STEIN TEXTILE CO.

Didelis užuolaidų skyrius, kuriame galite savo langams pasirinkti urminėmis kainomis iš tūkstančių jaudu užuolaidoms dekoratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritimų, damasko, brokadės, "boucle's", "fiberglass" Jei jūs nemokate siūti, mes jums jas pagaminsim

PIRKŠIT NEBRANGIAI IR GAUSIT DOVANĄ.

Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpina vėlinių, šilkos, nylos, taffeta, aksomo, angliškių medžiagų palatams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas.

616 W. Roosevelt Rd., Chicago 7, Ill., HA 7-3737

Atdara kasdien ir sekm. 9:15 r. iki 5:30 vak. Pirmad. uždaryta. Nemokama vieta mašinoms už kampo į šiaurę Jefferson St. Chernin's aikštėje

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY Manufacturers

Atankomis išpauštyti paveikslai, rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbimų rėmai, metalo apšvietimai.

3400 S. Oakley Ave., Chicago, Virginia 7-7258-59

Otto Warburgui į devintą dešimtį įžengus

DR. V. LITAS

Karl Thomas, vienmetis Warburgo draugas, apie Warburgą šitaip rašo: "Mudviejų tėvai kaip ordinariniai profesoriai 1876 m. persikėlė į Freiburgą. Abudu vedė 1880 metais. Po kurio laiko mudu atėjome į pasaulį. Tu, Tavo trys seserys ir aš vaikystėje daug žaidėm prie Tavo ir mano tėvo namų. Vėliau abudu lankėm privatinę mokyklą. Po to mudu priėmė humanistinė Bertoldo gimnazija. Iš mūsų klasės išaugo daug žymių žmonių: Fritz Hartung, Berlyno istorikas, Otto Koell-Reuter, tarptautinės teisės žinovas, Richard Siebeck, Berlyno ir Heidelbergo universitetų internistas ir kt. 1895 metais mudu atsiskyrėm: Tavo tėvas užėmė Berlyno universiteto eksperimentinės fizikos katedrą. Po abitūros mudu vėl susitikom Freiburge. Tu ėmei studijuoti chemiją, o aš mediciną. Mudu klausėm paskaitų Gattermano, Himstedto ir August Weismanno. Tu, be to, klausei Hildebrandto paskaitų."

Otto Warburg biochemijos mokslui davė nepaprastai daug: jis pirmasis ištyrė raudonųjų kraujo rutuliukų ir jų rėžio kiaušinių kvėpavimą. Kvėpavimo deguonis, kaip pasirodė, pirmiausia reaguoja su geležimi. Kvėpavimo fermentas, kaip nustatė Warburgas, yra ne kas kita, kaip haemino junginys. Cheminis kompleksas šitaip atrodo: oro deguonis, trauktas į kraują, visų pirmiausia oksiduoja haemine esančią ferro geležį į ferri-geležį. Ferri geležis pačios celės yra redukuojama atgal į ferro geležį, kuri gali priimti naują deguonį. Vadinasi, geležies junginiai haemine yra deguonies perdavimo tarpininkai. Šitas Warburgo atradimas atidengė fermentų pasaulį. James Summer atrado, kad fermentai yra tam tikri baltymai. Warburgas atidengė flavino, turintį geltonąjį fermentą ir nikotino rūgšties amidą. Šitie fermentai perduoda vandenilį. Biologinės oksidacijos mechanizme nikotino rūgšties amidas prijungia vandenilį. Warburgas tyrė ir rūgimo klausimus: jis izoliavo ir iškristalino mielėse esančius rūgimo fermentus. Šituo būdu buvo išaiškinta magnio, cinko, ir geležies biocheminis veikimas. Warburgo studija apie "oksiduojančių prominentinių bendradarbių" yra labai svarbus žingsnis rūgimo proceso aiškinime. Warburgas tyrė tumorio celių kvėpavimo procesus. Šitie tyrimai atkreipė vie-

ir praktikos darbus. Visą dieną Tu galėjai praleisti laboratorijoje. Tu ir dabar savęs neapsisunkini paskaitomis.

Ekspperimentui Tu labai gerai pasirodai. Kiekvieną eksperimentą Tu gerai apgalvoji.

Geriausias Tavo mokytojas, kaip Tu pats sakei, buvo chemikas Emil Fischer. Geriausiu fiziku Tu laikai savo tėvą ir biologu Ludolf Krehl. Bet ir geriausi mokytojai nieko nepadaidė, jei mokinsys nežino, ko jis nori ir siekia. Mokytojas gali tik padėti pavyzdžiu ir patarimais. Tu darei bandymą po bandymo ir matavimą po matavimo. Ir tik po to Tu skelbei išvadas. Visos Tavo darbo sritys buvo naujas darbo laukas. Tu lauzėi pirmus ledus.

Mudviejų pasirinktas mokslas sudarė mudviejų gyvenimo turinį. Mokslas mūsų gyvenimą padarė turiningą".

Otto Warburg biochemijos mokslui davė nepaprastai daug: jis pirmasis ištyrė raudonųjų kraujo rutuliukų ir jų rėžio kiaušinių kvėpavimą. Kvėpavimo deguonis, kaip pasirodė, pirmiausia reaguoja su geležimi. Kvėpavimo fermentas, kaip nustatė Warburgas, yra ne kas kita, kaip haemino junginys. Cheminis kompleksas šitaip atrodo: oro deguonis, trauktas į kraują, visų pirmiausia oksiduoja haemine esančią ferro geležį į ferri-geležį. Ferri geležis pačios celės yra redukuojama atgal į ferro geležį, kuri gali priimti naują deguonį. Vadinasi, geležies junginiai haemine yra deguonies perdavimo tarpininkai. Šitas Warburgo atradimas atidengė fermentų pasaulį. James Summer atrado, kad fermentai yra tam tikri baltymai. Warburgas atidengė flavino, turintį geltonąjį fermentą ir nikotino rūgšties amidą. Šitie fermentai perduoda vandenilį. Biologinės oksidacijos mechanizme nikotino rūgšties amidas prijungia vandenilį. Warburgas tyrė ir rūgimo klausimus: jis izoliavo ir iškristalino mielėse esančius rūgimo fermentus. Šituo būdu buvo išaiškinta magnio, cinko, ir geležies biocheminis veikimas. Warburgo studija apie "oksiduojančių prominentinių bendradarbių" yra labai svarbus žingsnis rūgimo proceso aiškinime. Warburgas tyrė tumorio celių kvėpavimo procesus. Šitie tyrimai atkreipė vie-

šios dėmesį. Vėžio celės medžiagų apykaita rodo didelį skirtumą nuo normalios celės medžiagų apykaitos. Normali celė deguonį gauna iš kvėpavimo. Vėžio celė deguonį gauna iš cukraus molekulės glikolitinio skilimo į pieno rūgštį.

Daug metų Warburgas užsiėmė žaliųjų augalų fotosintezės tyrimais. Fotosintezė yra gyvybės pagrindas: saulės energijos dėka oro anglies dvidegijis žaliųjų augalų yra jungiamas į cukrų, o deguonis grįžta

atgal į atmosferą. Šituo procesu, kaip pasirodė, 90% saulės absorbuotos energijos pavirsta chemine energija.

1931 metais Warburgui buvo suteikta Nobelio premija. Be kitko, Warburgas surado originalių tyrimo metodų. Be tinkamų metodų negali būti tyrimų. Otto Warburgas mėgsta pasivaikščiojimą, jojimo sportą, irklavimą ir kitas sveiko sporto rūšis. Gal būt, šitai jam padėjo sulaukti tokio ilgo ir darbingo amžiaus.

1931 metais Warburgui buvo suteikta Nobelio premija. Be kitko, Warburgas surado originalių tyrimo metodų. Be tinkamų metodų negali būti tyrimų. Otto Warburgas mėgsta pasivaikščiojimą, jojimo sportą, irklavimą ir kitas sveiko sporto rūšis. Gal būt, šitai jam padėjo sulaukti tokio ilgo ir darbingo amžiaus.

1931 metais Warburgui buvo suteikta Nobelio premija. Be kitko, Warburgas surado originalių tyrimo metodų. Be tinkamų metodų negali būti tyrimų. Otto Warburgas mėgsta pasivaikščiojimą, jojimo sportą, irklavimą ir kitas sveiko sporto rūšis. Gal būt, šitai jam padėjo sulaukti tokio ilgo ir darbingo amžiaus.

Vytautas Ignas Angelas ir vaikai (aliejus)

Tautyra okupuotoje Lietuvoje

Lietuvių kat. mokslo akademijos N. Anglijos židinio posėdis

Gegužės 16 d. Nek. Prasad. Marrijos kongregacijos vienuolyne, Putnam, Conn., vykusios N. Anglijos ateitininkų šventės metu įvyko ir Katalikų mokslo akademijos N. Anglijos židinio posėdis. Po ateitininkų iškilmingo posėdžio akademijos nariai ir svečiai susirinko į ALKO muziejiaus salę. Posėdį atidarė židinio pirm. prof. dr. J. Navickas, Maldą atkalbėjo prel. Pr. Juras.

Antanas Mažulis skaitė paskaitą "Tautyra šių dienų Lietuvoje". Prelegentas ilgoje ir turiningoje paskaitoje nušvietė esamą tautyros padėtį okupuotoje Lietuvoje. Pirmieji lietuvių tautos tyrinėtojai buvo prof. Volteris ir dr. J. Basanavičius. Lietuvos nepri-

okupuotos Lietuvos tyrinėtojai kartais naudojasi laisvėje gyvenančių dr. Balio, dr. Puzino, Mažulio ir kitų studijomis. Vietomis jų mintis ištisai nurašo, autorių vardų neminėdami. Taip pat vengiama naudotis vokiečių mokslininkų studijomis, kad nebūtų apšaukti provokietininkais. Rašantieji įvairioms tautos aprašikoms ieško vietinės kilmės, vengia liečiamųjų, t. y. atėstinių iš kitų kraštų, ar giminingų su kitais kraštais problemų. Ypatingai vengiama liečiamųjų su Vakarų Europa ir skandinavais. Daugiau stengiamasi rasti giminingumo su slavais. Pvz. lietuvių riešutų valgykla lygina su rusų saulėgrąžų lukštenimu.

Didelė komunistų patikėtinė Vyšniauskaitė dabar kuria kolūkių naujus papročius, vietoje buvusių krikštynų, vestuvių, laidotuvių ir kt. Visai nekalbama apie bažnyčių, varpinių, kryžių, koplytelių statybą. Vengiama kalbėti net apie žardus ir tvoras, kurios veda į Skandinaviją. Kalbėdami apie valgius, nieko niekas neuži-

klusomybės laikais tautyros srityje buvo gerokai pažengta: parengta visa eilė specialistų, pradėtas leisti specialus žurnalas "Gimnasis Kraštas", išleista sodžiaus meno aštuoni tomų, atspausdinta visa eilė etnografiniais klausimais straipsnių įvairiuose žurnaluose. Bolševikų okupacijos laikais iki 1955 metų Lietuvoje nepasirodė nė vienas etnografiniu klausimu straipsnis. Tik tų metų pabaigoje, išleista knyga apie tautiškus rūbus, kuri buvo reikalinga tautiškiams šokiais. Vėliau, kiek atleistas komunizmo varžtus, pradėta leisti viena kita studija tautyros reikalui. Visa išleista medžiaga iki 1964 m. tesudarytų vos vieną penkioliktinę nepriklausomybės laikais išleistų studijų. Be to, leidžiamoji medžiaga yra nuspalvinta marksizmu ir rusizmu.

Dabartiniai, Maskvos diktatoriams tarnaujantys etnografiniai kreipia dėmesio tik į dvi tautyros sritis: socialinius tautos santykius ir buitinius klausimus. Visai išjungta sritis, kaip tikėjimo dalykai, papročiai ir t. t. Nagrinėjama tik paskutinio šimtmečio medžiaga, o į senesnę praeitį privilegiją turi tik rusai.

Daugiau dėmesio kreipiama į žemdirbystę. Tuo klausimu parašyta Dundulienės studija. Renkamasis ūkis, kaip riešutavimas, uogavimas, kremblavimas neličiamas, nes nesutaria kai kur su marksizmo mokslu. Daugiausia darbų susilaukė statyba — namotyra. Inž. Cerbulėnas yra čia daug rašęs. Jis nesutinka, kad krašto kultūrinei pažangai įtakos turi krašto diduomenė — kunigaikščių pilys ir dvarai, girdi, tokia nuomonė esanti nemoksliška ir nemarksistiška.

meną apie švenčių ypatinguosius sutrumpintai anglų k. Pastaruoju metu pastebima, kad lietuvių tautyros klausimais pradama daugiau rašyti rusų k. ne-gu lietuviškai. Po paskaitos buvo keletas paskaitimų, į kuriuos prelegentas atsakė. Pageldauta paskaitą at-

spausdinti lietuvių periodikoje ir sutrumpintai anglų k. Pirminininkas perskaitė atsiųstą vysk. Pr. Brazio sveikinimą ir padėkojo tėvui dr. Jurgelaičiui už akademijos įstatų išvertimą į anglų k. Posėdis baigtas malda, kurią atkalbėjo kun. V. Martinkus. Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

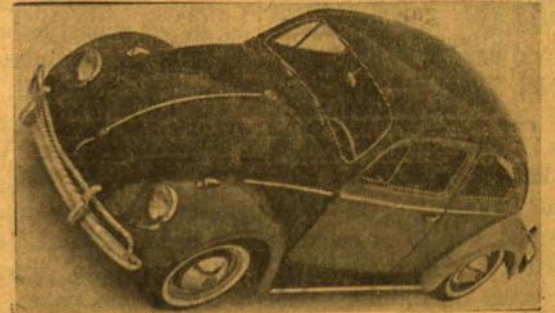
Pr.

Pr.

Pr.

Pr.

VIETINIŲ IR IMPORTUOTŲ AUTOMOBILIŲ (Complete auto service) PILNAS TAISYMAS IR APTARNAVIMAS

ERWIN'S AUTO REPAIR, INC.
2218 West 69th Street, Tel. HE 4-6900
CHICAGO, ILLINOIS 60636

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ISTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmad. ir ketvir. 9-9 val., antr. treč. ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 v. po pietų

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING

4 1/2% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: ANTRAD. ir PENKT. 9 v. r. iki 5 v. v. PIRMAD. ir KETV. 9 v. r. iki 9 v. v. SEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta

VANDER WAGEN ANGLYS SINCLAIR ALYVA

Sinclair HEATING OIL SuperFlame

3605 West 63rd St. POrtsmouth 7-8020

NELAUKITE, nes rytoj gali būti pervėlu!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilis ar šiaip ką apdrausti, reikaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išliks neturėsite jokių nemalonių.

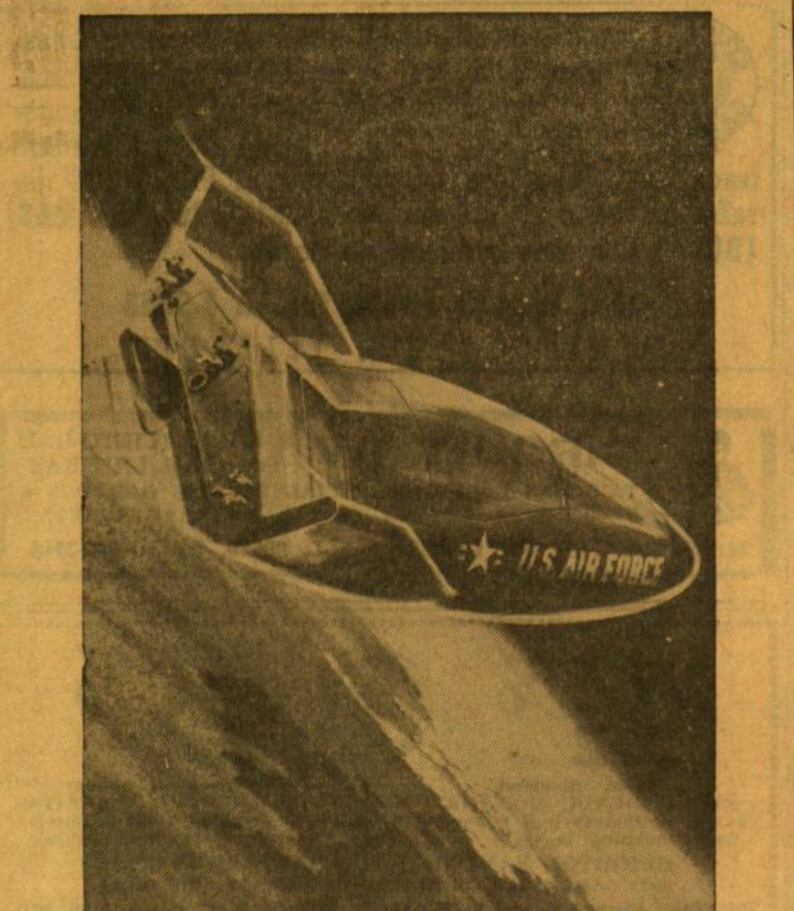
GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:

AMERICAN BONDING
AMERICAN INDEMNITY
CASUALTY MUTUAL
FIDELITY & DEPOSIT
FIRE & CASUALTY OF CONN.
GIBLALTAR INSURANCE
THE HANOVER
HIGHWAY INSURANCE
THE HOME
INTERSTATE
LASALLE CASUALTY

MANHATTAN FIRE & MARINE
MERCURY MUTUAL
MONARCH
NATIONAL UNION
NEW YORK FIRE
SECURITY INSURANCE
UNITED STATES FIRE
UNIVERSAL INSURANCE
WESTERN FIRE & CASUALTY
CALIFORNIA LIFE

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters

O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams Street Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

Šitaip atrodo vėliausias JAV beorės erdvės "laivas", manevruojamas, grįžtamasis skraidinys, kuriuo bus bandoma iširti karštis ir kiti dalykai, grįžtant iš orbitinių aukščių į žemės paviršius. Šitas "laivas", padirbtas Martin bendrovės, yra besparnis V-formos, su plokščia apačia, gaubtu viršumi ir vertikaliais užpakaliniais pelekais. Jis buvo išsautas į erdvę iš Vandenberg bazės, Calif., standartine Atlas iššovu priemone.

MARQUETTE PARKE

AMERIKOS LIETUVIŲ SOSTINĖJE

Taupykite savo pinigus pas mus. O jeigu jau esate pasirodę įsigyti savo namus ir norite gauti paskolą, tai imkite ją Marquette Parke — Amerikos Lietuvių sostinėje, Chicago Savings and Loan bendrovėje, kur visada gausite teisingą patarimą, pelningą dividendą ir apdraustą savo santaupų saugumą.

Chicago Savings bendrovė jau 40 metų teikia įvairius finansinius patarnavimus šio didmiesčio ir jo apylinkių lietuviams. Tūkstančiai pasinaudoja jos patarnavimais. Kviečiame jais pasinaudoti ir Jus.

Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstauga, bet stengiamės visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams ir visada siekiame finansinės stiprybės. Šios bendrovės vadovybė ir šandien tęsia tą pačią atsargią, protinę pinigų administravimo politiką, kuri apsaugo Jūsų santaupas ir neša Jums gerus dividendus.

● Vacation Club
● College Bonus Savings
● Home Mortgage Loans
● Home Improvement Loans
● Christmas Club
● Insured Family Savings
● Notary Public Service
● All types of Insurance
● Free community rooms for your organization meetings
● Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
● U. S. Postal Stamp Machine Service
● Sell and redeem U. S. Bonds
● Two large free parking lots
● Drive-In Window
● Save-by-Mail Kits
● Travelers Checks
● Safe Deposit Boxes

Mokame aukštą 4 1/4% dividendą investavimo sąskaitoms

HANDY HOURS
Monday 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday ... Closed All Day
Thursday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday 9:00 A.M.-12:30 P.M.

Chicago Savings and LOAN ASSOCIATION
6245 So. Western Ave. Chicago, Illinois 60636 GR 6-7575

AMERIKIEČIŲ SPAUDA APIE KĖSTUČIO ZAPKAUS PARODĄ CHICAGOJE

Šio jauno mūsų dailininko paroda, kuri dabar vyksta K. Kazimir galerijos patalpose, 156 East Ontario St., Chicagoje, yra sukėlus didelį susidomėjimą amerikiečių ir lietuvių tarpe.

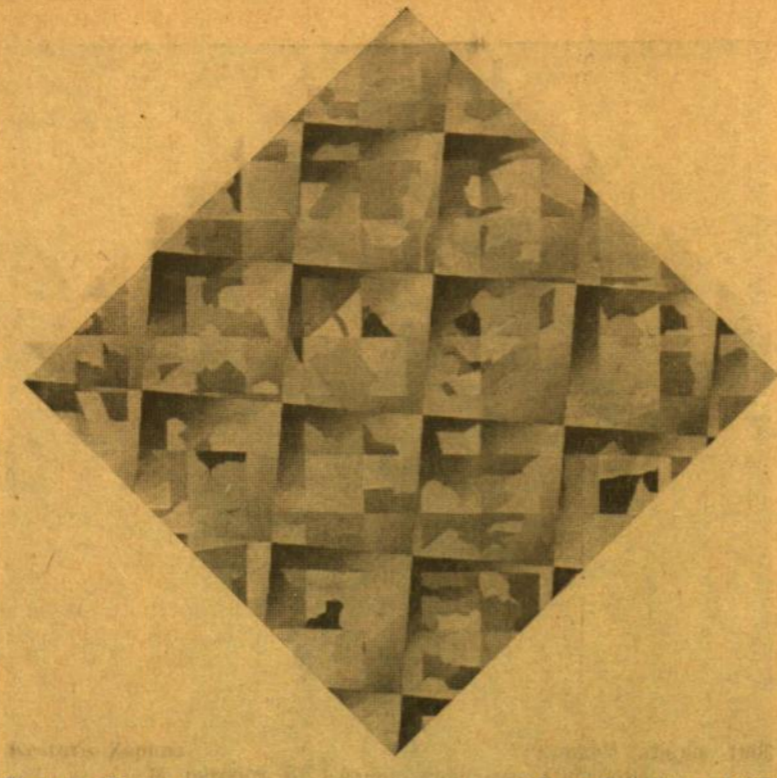
K. Kazimir galerijos savininkas K. Karpuszkas, kuris reprezentuoja Kėstučio Zapkaus darbus, galerijoje suruošė dailininkui priėmimą, jam grįžus iš Europos. Drauge tai buvo ir parodos "preview" vakaras, kurin buvo pakviesti amerikiečių ir lietuvių spaudos atstovai, meno kritikai, meno kolektoriai, Chicago Meno instituto atstovai, o vienas svečias, kuris turi įsigijęs Kėstučio Zapkaus paveikslą, buvo atskridęs net iš Londono (Anglijos) asmeniškai dailininko pasveikinti.

Apie vykstančią parodą labai gražiai jau yra atsiliepę keli Chicagos laikraščiai (Chicago Tribune, gegužės 16 d.; The Booster, gegužės 16 d., drauge spausdindamas vieno paveikslą nuotrauką per visas septynias laikraščio skiltis, ir kt.), pabrėždami, kad Kėstučio Zap-

kaus paveiksluose visą plotmę užpildo organinių formų keturkampių skyrių piešiniai, įtaigoją krypties linijas — vertikalias, įžambines ir apskritines. Vienur kitur dalinis skyrių vienas kito dengimas, kartu su linijų krypties keitimais, išvengia tapatinę formų monotoniskumo. Anot amerikiečių spaudoje rašančiųjų, gudrus optinės iliuzijos pavartojimas sukelia judėjimą ir kartu santalkos išpūdį; gi žėrinčių ir atsimušančių spalvų puikus naudojimas tik praturtina sudėtingus šių piešinių paviršius.

Paroda K. Kazimir galerijoje, Chicagoje, tęsis iki birželio mėn. 18 d. Lankoma kasdien (išskyrus sekmadienius) iki 5 val. 30 min. vak. Kai kurių išstatytų paveikslų kainos siekia net \$4,800.

Vienas iš Kėstučio Zapkaus darbų šiuo metu yra ir Chicago Meno institute suruoštoje "Contemporary Art Society" parodoje, kuri ten vyks iki birželio 4 d.

Kęstutis Zapkas "Conga" (aliejus, 1965) Iš parodos K. Kazimir galerijoje, Chicagoje

● Išaina naujas poeto Mykolo Vaitkaus poezijos rinkinys, šiuo metu baigtas spausdinti ir jau rišamas "Draugo" spaustuvelyje. Rinkinį išleidžia Lietuviškos knygos klubas. Knyga pavadinta "Šerkšno sidabras" ir joje telpa 1953—1954 metais poeto parašytieji eilėraščiai. Viršelio piešinys Pauliaus Jurkaus.

● Prof. Vaevo Biržiškos palikimas. Naujame "Knygų Lentynose" numeryje (1964 m., spalio - gruodžio mėn. nr. 4) rašoma:

"1964. XII. 2 d. prof. Vaevo Biržiška būtų sulaukęs 80 m. amžiaus. Tačiau jis mirė žymiai anksčiau — 1956. I. 3 d.

Jo dukterėčia p. Marija Zymantienė (1122 S. Magnolia Ave., Los Angeles, Calif. 90006) suteikė žinių apie jo palikimą ir pridėjo nuorašą savo tėvo prof. Mykolo Biržiškos "Naujiečių" 1956 m. Nr. 230, II d. rašinio brolio palikimo reikalui. Jau po autoriaus mirties pasirodė: I ir II dalys Aleksandro, Praeities pabiro ir Senųjų liet. knygų istorijos II d. Turėtų jau pasirodyti ir Aleksandro III dalis. Likę parengti spaudai: Lietuviškoji bibliografija (XIII a. — 1904 m., 2047 mašinėlė rašytų pslė). Studentai iš Lietuvos užsienio universitetuose XV—XVIII amžiuose, Lietuvių rašytojų kalendorius su 3015 vard. (I leidime tik 1149) be to, Tarp knygų ir bibliotekų (81 psl.), Lithuania & Lithuanians mirrored in the books (284 psl.). Suktakties proga verta priminti minėto aukščia M. Biržiškos straipsnio pradžia: — "Tenka dabar rūpintis, kad visa, kas brolio Vaevo dideliu darbu atsidėjimu, nepaprastu kruopštumu ir stebėtinu išradingumu bei meile tiriama dalykams yra parengta, pasiektų skaitytojus".

● Dr Albert Schweitzer dėkoja Manyland Books leidyklai. Dr. Albert Schweitzer iš Afrikos atsiuntė gražų padėkos laišką Manyland Books leidyklos vadovui St. Zobarskui už puikų išleidimą ir paruošimą Afrikos pasakų anglų kalba "The Mountain Doves". Knygą redagavo Nijolė Zobarskaitė.

● Goethės "Faustas" Vilniaus scenoje. Vilniaus akad. dramos teatras gegužės 15 d. pastatė Goethės "Faustą". Būdinga, kad, pagal "Tiesą" (nr. 113), "Faustas" — sudėtingo, filosofinio klasikos veikalo ligšiol nepasiryžo pastatyti joks Sovietų Sąjungos teatras. Veikalą Vilniuje pastatė Jonas Rudzinkas,

● G. Galvai — 60 m. amž. Š. m. kovo 3 d. 60 m. amžiaus sukako Gediminui Galvanaukui - Galvai. Jis gimęs Zionių km., Vabalninko valsč., Biržų apskr. Ekonomistas, tarptautinio ūkio studijas gilinę įvairiuose užsienio miestuose. Lietuvoje dirbo — ūkio, statistikos srityse — įvairiose ministerijose, buvo prekybos instituto docentu, 1941 m. Biržų miesto

Gediminas Galva

burmistru. Visos eilės laikraščių, žurnalų nepr. Lietuvoje ir išeivijoje bendradarbis, 1953—1955 m. vadovavo VLIKŲ Informacijos Tarnybos radijo skyriui. Šiuo metu gyvena Chicagoje, JAV, ir yra artimas mūsų laikraščio bendradarbis, nuolat duodąs įdomių politinių komentarų.

● Juozo Gabrio archyvas lietuvių rankose. Š. m. vasario mėn. Corsier ties Vevey, Šveicarijoje, mirus Juozo Gabrio našlei (šveicarei), dr. A. Gerutis, Berne, nupirko iš įpėdininkystės valdytojo paliktą Gabrio archyvą ir biblioteką. Archyvas apima daugiausia J. Gabrio pastangomis 1911 metais Paryžiuje įsteigtą ir 1915 m. į Lausanne miestą, Šveicarijoje, perkeltą "Tautybių sąjungą" ir "Lietuvių informacijos biurą".

Biblioteka pirmoje eilėje susideda iš ano biuro išleisčių leidinių svetimomis kalbomis ir iš biurui atsiųstų raštų, liečiančių įvairių tautų išsilaisvinimo aspiracijų.

Daktaro Geručio žinioje yra ir Juozo Gabrio memuarų rankraščiai, liečią autoriaus veiklą 1911—1919 metais.

● Istorijos profesorius švedas apie J. Gabrį ir jo veiklą. Švedų universiteto Abo (Turku), Suomijoje, moderniosios istorijos profesorius B. Colliander paskelbė š. m. pirmojo ketvirtinio leidinyje "Acta Academiae

Aboensis" antrą ilgesnę studiją apie tautinį klausimą Pirmojo pasaulinio karo metu. Autorius išsamiau aprašo lietuvių J. Gabrio vadovautosios "Tautybių sąjungos" Lausanne mieste, Šveicarijoje, nudirbtą informacinį darbą ir kritiškai apibūdina patį Gabrį, kaip konspiratorių.

Prof. Colliander, pereitų metų pabaigoje lankydamsis Berne, pasinaudojo dr. A. Geručio turimais Juozo Gabrio memuarų rankraščiais ir kita medžiaga apie "Tautybių sąjungos" veiklą Šveicarijoje 1915—1919 metais. Profesorius šiuo metu rašo išsamų veikalą apie tautų apsisprendimą ir netrukus vėl atkvysta į Berną.

● Lietuviško filmo negalvimai. Lietuvoje nebe pirmieji metai nusiskundžiama žema lietuviškų filmų kokybe, menkais scenarijais, įgirusia tematika, silpnais ryšiais su rašytojais ir — žiūrovų nesidomėjimu. Pastaruoju metu vertas dėmesio ir daugeliu atžvilgių būdingas gabaus filmų operatoriaus, rašytojo A. Gričiaus sūnaus — J. Gričiaus pasisakymas "Kommuniste" (nr. 4). Jis atvirai pripažįsta, kad Lietuvoje gaminamas meninis, t. y. ilgo metražo filmas vis dar neišbridęs iš kūdikystės amžiaus, nors per 20 metų sukurtas apie 20 filmų. Tiesa, 1960 m. sukurtas "Gyvųjų didvyrių" filmas gavęs net ir tarptautinį atžymėjimą (Karloly Vary — buv. Marienbade, Čekoslovakijoje). Pagal J. Gričių, nuo 1960 m. jau pakilęs Lietuvos filmo kūrėjų profesinis meistriškumas. Vis dėlto tas

pakilimas buvęs menkas, nes ir pats Gričius toliau nurodo į tris pačius nesėkmingiausius filmus ir drauge ieško "ligos istorijos" priežasčių. Tie trys nevykėliai, tai filmai "Kai susilieja upės", "Kanonada" ir "Aš žvelgiu į Rytus". Pastarasis jų buvo sustabdytas dar gamybai neįpusėjus, o pirmieji du vaizdavo nuolat partijos skatinamą "tautų draugystės" idėją, pastarojo karo hitlerininkų žiaurumus ir, žinoma, sovietų — "išlaisvintojų" žygius.

Pagaliau, būdinga tai, kad ki-

no menas ir šių dienų Lietuvoje nesulaukia deramo dėmesio, jis, pagal Gričių, vis dar tebe laikomas antraeiliu ir gal antrarušiu menu. Iki šiol vis dar menki santykiai su literatūros, dailės, teatro, muzikos atstovais ir čia esanti kalta "gana gramozdiška gamyba". Tie žodžiai daug pasako. Tai ir paaiškina, kodėl "Hamleto" operatorius ir buvęs kandidatas Lenino premijai J. Gričius partijos organe apie "neraminančius" lietuviško filmo klausimus kalbėjo, jo paties žodžiais — pilnu balsu. (E.)

● Lietuvių rašytojų plokštelės Lietuvoje. Vilniuje veikianti plokštelių įrašų studija užrašė į magnetofono juostas 16 lietuvių rašytojų kūrybos skaitymus. Jie bus išleisti plokštelėse. Pirmojoje serijoje įrašyti skaitymai šių rašytojų: V. Mykoliaičio - Putino, I. Simonaitytės, J. Baltušio, A. Venclovos, T. Tilvyčio, E. Mieželaičio, Just. Marcinkevičiaus, A. Gudaičio - Guzevičiaus, J. Avyžiaus, M. Sluckio, A. Jonyno ir kitų. Be to, numatyta įrašyti plokštelėse meninio skaitymo rašytojų balsus. Ilgai grojančiose plokštelėse bus atlikti meniniai skaitymai: V. Mykoliaičio - Putino lyrika (deklamuos L. Noreika), E. Mieželaičio "Žmogus" — deklamuojama E. Kunevičius ir V. Selčinskis (rusų k.). Studija jau pradėjo ruošti albumą, kuriame bus keturios ilgai grojančios plokštelės su Just. Marcinkevičiaus poemos "Kraujas ir pelelai" inscenizacijos įrašais.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

Pati žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant DOVANAS — SIUNTINIUS Į USSR. Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuos skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom. Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

- COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
- NEW YORK, N. Y. — 39 - 2nd Avenue AL 4-5456
 - NEW YORK, N. Y. 10011, 108 West 14th St. CH 3-3005
 - BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue EV 4-4952
 - BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue DI 5-6808
 - ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street CH 9-2425
 - BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue LI 2-1767
 - SOUTH BOSTON, MASS. — 327 W. Broadway Tel. AN 8-0068
 - BUFFALO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue TL 6-2674
 - CHICAGO 28, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue BR 8-6966
 - CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street WA 5-2737
 - CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road TO 1-1068
 - DETROIT, Mich. — 7390 Michigan Avenue VI 1-5355
 - GRAND RAPIDS, Mich. — 636-35 Bridge St. N. W. GL 8-2258
 - HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau GL 7-1575
 - HARTFORD, 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030 IR 2-46-0215
 - IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. ES 2-4685
 - YOUNGSTOWN 8, Ohio — 21 Fifth Avenue RI 3-0140
 - LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd. AN 1-2994
 - LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street FO 3-8560
 - NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Avenue BI 3-1797
 - NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Ave. LO 3-1446
 - PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street MU 4-4619
 - PASSAIC, N. J. — 176 Market Street GR 2-6387
 - PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. PO 5-5892
 - PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Garson Street HU 1-2750
 - SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street FI 6-1571
 - WATERBURY, Conn. — 6 John Street PL 6-6766
 - WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street SW 8-2868
 - YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave. GR 6-2781

DRAUGAS, šeštadienis, 1965 m. gegužės mėn. 29 d. 7

GRAŽIAUSI POEZIJOS RINKINIAI

Juozas Mikuckis: Lyrikos kraitis, rinktinė \$2.50
 Mykolas Vaitkus: Nuošaitu taku, lyrika \$2.00
 Jurgis Blekaitis: Vardai vandenims ir dienoms \$1.50

DRAUGAS
 4545 West 63rd Street, Chicago 29, Illinois

Petkus
 TĖVAS IR SŪNUS
 MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Telef. GRovohili 6-2345-6
 1410 S. 50th Ave., Cicero. TOWNhall 3-2103-99
 AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

MAZEIKA & EVANS
 FUNERAL HOME

THREE
 AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

EUDEIKIS
 LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

TRYS MODERNIOSIOS KOPLYCIOS

4605-07 South Hermitage Avenue
 Tel. YA 7-1741-2

4330-34 South California Avenue
 Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO
 M. NELSON
 SAVININKO

SAINT CASIMIR MONUMENT CO.

3911 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų
 Pasirinkimas Visame Mieste

Telef. — Cedarcrest 3-6335
 Vienas blokas nuo kapinių

GUZAUSKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 West 63rd STREET
 Telef. FR 8-0833 PR 8-0834

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
 Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACKAWICZ
 2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
 2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
 4348 S. CALIFORNIA Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
 3307 LITUANICA AVE. Tel. YArdS 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
 3354 S. HALSTED STREET Tel. YArdS 7-1911

LEONARDAS F. BUKAUSKAS
 10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228

JURGIS F. RUDMIN
 3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArdS 7-1138 — 1139

VASAITIS — BUTKUS
 1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

Remkite tuos, kurie skelbiasi dienr. Drauge.

STANDARD FEDERAL
 SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

4192 ARCHER AVE. — CHICAGO, ILLINOIS 60632
 Telef. — Virginia 7-1141

TURTAS — \$90,000,000.00 REZERVAI — \$8,800,000.00

Vienintelė lietuviška bendrovė Chicagoj mokanti dividendus kas 3 mėnesius. Dabartinis dividendas 4 1/4% visoms taupmenoms.

PASKOLOS NAMAMS ĮSIGYTI AR TAISYTI PRIEINAMOMIS SĄLYGOMS

VALANDOS:
 Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 8 val. vakaro
 Antradieniais ir penktadieniais nuo 9 iki 4 val. vakaro.
 Šeštadieniais nuo 9 iki 12 val.
 Trečiadieniais nedirbama.

JUSTIN MACKIEWICH,
 Valdybos pirmininkas

JUSTIN MACKIEWICH, Jr.
 Prezidentas

BALETO, POEZIJOS IR MUZIKOS VAKARAS

"Laiškų Lietuviams" 15 metų sukakties parengimo belaukiant

ANTANAS NAKAS

Baleto grožis

Baletas yra reikšminga meno rūšis, kuri patraukia mūsų dėmesį savo grožio judesiais, išreiškiančiais žmogaus sielos išgyvenimus.

Klasiškojo baleto lopšys yra Prancūzija. Liudvikas XIV įsteigė Karališkąją muzikos ir šokio akademią, kurioje prasidėjo klasiškojo baleto žydėjimas, greit praplėtas po visą pasaulį. Didieji kompozitoriai, glaudžiai bendradarbiaudami su choreografais, sukūrė nuostabaus grožio muzikinius veikalus.

Baleto tikslas — išreikšti piešinio ir judesio preciziškumą muzikos kontekste. Jis yra geometrinė formų grožis. Baleto kūnas laikomas išraiška ir žvaliai. Linija rankų, kojų ir viso kūno visada maloni akiai. Šokyje pasireiškia laikysenos kilnumas, orumas, disciplina — visada tik grožis.

Kuomet šokėjas sukasi, daro šuolius, kartais, tarsi su sparnais, pralekia sceną ir tyliai sustoja, mes pajuntame spontanišką džiaugsmo išraišką ir tylų poilsį. Judesiai atliekami taip lengvai ir subtiliai, jog kartais susidaro iliuzija, kad šokėjams neegzistuoja traukos dėsniai.

Balete, kuriame balerina ir jos partneris vaidina pirmąjį vaidinimą, yra daugiau negu šokio. Balete susitelkia keturios, o kartais ir daugiau meno rūšių: šokis, muzika, drama ir tapybinis menas — darbas kelių meninių individualybių, kurias žiūrovas ne visada ir mato. Muzika, pagal kurią šokėjas juda, baleto choreografija, dekoracijos, kostiumai yra neatskiriamos viso pastatymo dalys. Tik tikslus, harmoningas choreografo šių visų meno sričių apjungimas sudaro baleto grožį.

Padovanotos balerinos ir baletininkai

Lietuvoje baleto pradžia randama senose mokyklinėse dramose, kur vaidintojai — mokiniai kartais scenoje pašokdavo. Tikrojo baleto pradžia Lietuvoje surišta su pažininko Antano Tizenhauzo vardu. Norėdamas pakelti ano meto Lietuvos kultūrinį gyvenimą, jis 1778 m. Gardine įsteigė baleto mokyklą, kurios mokytoju pakvietė italą Pattinietį, o vėliau iš Paryžiaus baletmeisterį Ledoux'ą.

Iš savo valdomų sričių jis prievarta surankiojo 33 baudžiauninkų vaikus — berniukus ir mergaites, atiduodamas juos Ledoux'ui globoti ir mokyti baleto meno. Tizenhauzui mirus, įsteigtąją baleto mokyklą paveldėjo jo dukterys, kurios vėliau ją su visais baletininkais padovanojo karaliui Stanislovui Augustui.

Kitą baleto savo dvare buvo įkūręs kunigaikštis Oginskis. Tačiau baletas čia neilgai gyvavo, trupė greit išsisklaidė. Po to daugiau kaip 100 metų jokio baleto Lietuvoje nebuvo. Tik 1903—1905 m. retkarčiais Vilniaus scenose teatraliniams pastatymams pajavairinti būdavo įvedami etnografinio pobūdžio šokiai.

Baleto mūza Terpsichora ir jos žvaigždės

Nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje prie Kauno operos buvo įsteigta tikra klasiškojo baleto mokykla. Atsirado gerų baleto menininkų — vyrų ir moterų.

Išsivijoje mūsų baleto menininkai, išsiskirstę įvairiuose kraštuose, negali sudaryti kompaktinio vieneto, kurį galima būtų pavadinti baleto teatru. Jaunųjų baleto menininkų prieauglis taipgi labai mažas.

Vieni iš tokių, kurie pasižymėję tik baleto menui, yra Violeta Karosaitė ir Jaunutis Puodžiūnas.

nas — iškiliausia dabartiniu metu šokėjų pora. Abu jauni, išstvermingi, turi įgimtą talentą, gerą mokyklą ir svarbiausia — meilę šokiui.

V. Karosaitė baleto studijas pradėjo Chicagoje pas S. Velbasį, vėliau studijas tęsė pas garsiąją baleto mokytoją B. Cholmes ir dalyvavo jos baleto pastatymuose. Patekusi į Aqua Follies baleto kompaniją, su ja gastroliavo didesniuose Amerikos miestuose. Nuvykusi į Hollywoodą nutraukia gastroles ir toliau mokosi baleto meno. Nuo 1962 m. su savo partneriu J. Puodžiūnu, kaip iškili baletininkų pora, gastroliuoja po visą Ameriką, šoka U. S. O. programose ir dažnai pasirodo su šokiais televizijoje.

Visą šią žiemą V. Karosaitė gastroliavo su Chicagos Lyric operos baleto sąstata, kuriam vadovauja garsi balerina Ruth Page. Gastroles vyko Amerikoje, Canadoje, Meksikoje ir kitur. V. Karosaitė pastatymuose dažnai atlikdavo pirmąjį vaidinimą. Prieš Velykas ji atvyko į Chicago ir su J. Puodžiūnu pradėjo ruošti "Laiškai Lietuviams" koncertui, kuris žada būti įdomus ir įvairus.

J. Puodžiūnas taipgi nėra eilinis talentas. Po ilgesnių studijų pas žinomus baleto mokytojus (pedagogą Nadeždina) patenka į Los Angeles City Civic operos ir baleto sąstatą, kur išbuvo keturis sezonus, dalyvaujdamas kaip pirmieji šokėjas tos operos pastatymuose. Išsivijoje šoko Kaselio Valstybinės operos baleto sąstate. Dabartiniu metu jis, kaip pedagogas, dirba Chicagoje p. Giedraitienės baleto studijoje.

Gastroliuodami lietuvių koloni jose, Karosaitė ir Puodžiūnas susilaukė didelio pasisekimo ir spaudos buvo labai gražiai įvertinti. Abiejų jaunystę, grakštumą, ilgų metų studijos leidžia jiems atlikti labai sudėtingus šokius, teikiančius mūsų akims džiaugsmą ir pasigrožėjimą. Jų šokiai mus įtikina, kad baletas yra didelis menas, atitraukiantis mus nuo pilkos kasdienybės ir perkeliantis mus į žaismo poezijos ir svajonių pasaulį.

Programos įvairenybės

Šiais metais "Laiškų Lietuviams" šventė įvyks birželio mėn. 5 d. 7 val. 30 m. Jaunimo centro salėje, Chicagoje. Bus išdalintos 1964—1965 m. raši-

Baleto šokėjai Violeta Karosaitė ir Jaunutis Puodžiūnas

nio konkurso premijos. Pilną koncerto programą išpildys baleto menininkai V. Karosaitė ir J. Puodžiūnas. Šiuo metu abu mūsų šokėjai kas vakarą kūrėna akurkus šokio mūzai Terpsichorai, tikėdamiesi sulaukti jos palankumo, kad jų nauji šokiai būtų lengvi kaip pūkas ir žais-

mingi kaip pavasario šilto vėjo koncerto programą išpildys baleto menininkai V. Karosaitė ir J. Puodžiūnas. Šiuo metu abu mūsų šokėjai kas vakarą kūrėna akurkus šokio mūzai Terpsichorai, tikėdamiesi sulaukti jos palankumo, kad jų nauji šokiai būtų lengvi kaip pūkas ir žais-

PRISIMENU, VIENĄ KARTĄ...

(Atkelta iš 3 psl.).

Surasti kūrybinį stilių, kuris atitikytų dailininko nuotaikas, yra nelengvas uždavinys. Daug per visą savo gyvenimą blaškosi, nerasdami išsireiškimo formos. Ignas priešingai, nuo pat pirmosios kompozicijos yra formoje panašus, keičiasi tik technikos panaudojime. Kuo tolyn, tuo Ignas eina drąsyn. Ir jau jauti, kad prie drobės Ignas nesikrapšto, o dirba su laisva ranka ir atvira širdimi.

Ignas, kaip tautos dvasios reiškinys, kalba apie lietuvių išgyventą skausmą, jo tragediją. Šitai jis primena mums, šitai paliks ir sekančiom kartom, nes Lietuvoje gyvenantiems dailininkams neleidžiama tai atkurti, o šia gimusiems bei mokslus baigusiems, bus neįmanoma tai atkurti.

Laikykis, Ignai, savo kelio. Gimėi Zemaitijoje — o žinai, žemaičiai!

Tavo kolega suvalkietis Raulas.

V. Ignas Klounas su banjo (medžio raizynys)

kie ženkla, nieko gero nelemia ateičiai.

Beje, pastaraisiais metais vis labiau madingos teatru — pasiskyrę ansamblių ar aktorių išvykos po įvairius, kad ir nedidelius Vokietijos miestus. Tai pakelia žiūrovų skaičių provincijos teatruose (jiems, beje, kaip tik neįgiamai atsiliepa TV paplitimas), tai drauge ir progą pažinti iškiliuosius Berlyno, Hamburgo ar Duesseldorfo žymiųjų scenų menininkus. Ta progą negalima nepažymėti, kad viename iš keliaujančių teatru, Massbache, jo pilyje veikiančiame "Frankų teatre" dramaturgus dirba Simas Miglinas, ten pat dirba ir jo žmona, o Muencheno Jaunimo teatro ir kitų scenų dailininkė yra Miglinų dukterė — Giedrė.

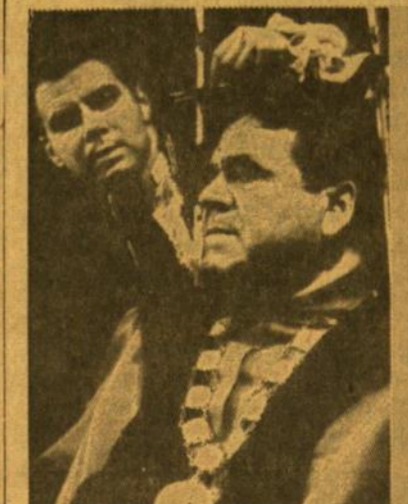
Operoje — vis tie patys balsai ir daug amerikiečių

Operos teatre (jis taip pat gauna paramą) kiek kitokie rūpesčiai. Tiesa, opera mažiau

Theo Lingen prof. Einsteino vaidmenyje Duerrematto "Fizikose".

jaucia televizijos konkurenciją kaip drama, tačiau operai daugiau rūpesčio su menininkais bei repertuaru. Didieji operos teatrai Berlyne, Muenchene, Hamburge ar Stuttgarte nuolat kaitalioja dainininkus, vis daugiau kviečiami solistai iš JAV ir kitų kraštų, jau retas atvejis, kad opera turėtų vie-

Kairėje — Lindberg ir Schalla Šekspyro "Hamlet" pastatyme Zuericho (Šveicarijoje) teatre; dešinėje — tas pats Lindberg Šekspyro "Richard III-jame".

VOKISKOS SCENOS EUROPOJE IR JŲ VEIDAS

Dramoje vyrauja klasikai su moderniaisiais autoriais, operoje — tik klasikai, lengvajame žanre triumfuoja "My Fair Lady".

V. ALSEIKA, Vokietija

Bremeno teatro direktorius Kurt Huebner yra pasakęs: "Vokiečių teatras yra patekęs į akligatvį ir klausimas, kada iš jo išeis". Žymus britų kritikas bei dramaturgas Kenneth Tynan yra pareiškęs, kad vokiečių teatras su jo įvairialypiu repertuaru ir didele įtaka galbūt būti laikomas geriausiu Vakarų pasaulyje, pagaliau, vokiečių dramaturgo Leopold Alhisen nuomone, šių dienų vokiečių teatras nesąs pajėgus reikiamai pastatyti žymesnius dabartį pavaizduojančius kūrinus. Kurį iš trijų nuomonių teisingiausia? Greičiausia, dalis tiesos bus kiekvienoje jų.

Kai valstybė dosniai šelpia net 150 teatru

Čia tenka pastebėti, kad bruktą Tynan, kaip ir amerikietį ar prancūzą, aišku, patraukia ne tik labai įvairus vokiečių scenų repertuaras, bet ir teatrų organizacija. Negalima nesistebėti, kai matai, jog 162 Vak. Vokietijos teatrai gauna šimtatūkstantines markių subsidijas iš paskirų federalinės valstybės kraštų ar miestų. Kai kurie vakariečiai net pavydi, kad vokiečių teatrai, nuo šiaurinio Flensburgo iki pietinio Garmisch-Partenkircheno, stato Šekspyrą, moderniuosius autorius, nesibaido avangardinių bandymų, pa-

sisamdo iškiliuosius užsienio menininkus režisūrai, išskviečia pačius geriausius baletininkus — solistus ir kt. Vak. Vokietijoje teatrų subsidijoms kasmet išleidžiama apie 300 milijonų DM (apie 75 mil. dol.). Tiesa, parama teatrams dar teikiama ir Rytų Vokietijoje, Čekoslova-

G. Luedera Ibseno "Visuomenės priešuose", Stuttgarto scenoje.

kijoje ir Jugoslavijoje — jose tik tas skirtumas, kad dažniausiai reikalaujama nenutolti nuo partinės linijos.

Organizacija nėra bloga, nes teatras sugeba atsispirti televizijos konkurencijai, jis organizuoja žiūrovus, įvesdamas abonentinus bilietus, gabendamas

žiūrovus į teatrus autobusais ir kitais būdais.

Salta klasikų dėmesys ir moderniajai dramai

Teatrai ir juos lankanti vokiečių visuomenė, mokyklinis jaunimas nuo seno pamėgė klasikus. Čia iškyla ir auklėjamasis teatro vaidmuo. Vokiečių teatruose labai dažnai statomas ir Šekspyras ir Šileris, Shaw ir Hauptmannas. Mokyklose nuolat nagrinėjama Lessingo "Minna von Barnhelm" pasirodė esanti patraukli drama ir teatro scenose — 1963/64 m. sezono pagal pastatymų dažnumą ji atsidūrė ketvirtoje vietoje (jos pastatyta bent 500 spektaklių).

O kaip teatras Vokietijoje atspindi naujosios dramaturgijos kryptis? Ar didelė teatro duoklė moderniesiems dramaturgams? Pažvelkime į teatrų veidą keturiuose valstybėse su vokiškai kalbančia publika, į abi Vokietijas, Austriją ir Šveicariją. Jose teatrų skaičius toks: Vak. Vokietijoje — 162, Rytų Vokietijoje — 60, Austrijoje — 21 ir Šveicarijoje — 13. Pasirodo, kad 1963/64 m. sezono iš 10 daugiausia sėkmės turėjusių autorių, du buvo klasikais (Lessing, Šekspyras), o visi kiti — modernieji autoriai. Sėkmingiausių vok. autorium laikytinas Rolf Hochhuth su jo plačiai diskutuotu "Vietininku" — 13-je teatrų jis pastatytas 504 kartus. Visus nurogė JAV autoriai O'Hara su jo "Vedybomis — rizika" (pastatymų rekordas: 641 kartas 29 teatruose) ir J. Kerr "Mary, Mary" (553 — 9 teatruose). Toliau seka jau minėta Lessingo "Minna", P. Ustinov "The Photo Finish", vokiečių labiausiai pamėgtas Šekspyro veikalas "Vasaros nakties sapnas" (436 pastatymai), J. P. Sartre "Poule respectuse" (394), šveicarų dramaturgo F. Duerrenmatto "Fizikai" (377), Ionesco "Karalius miršta" (377), M. Frisch, kito šveicaro, "Andorra" (207).

Tie pavyzdžiai liudija, kad vokiškoji scena nevengia ir pjesių, keliančių platesnes mases nepatraukiančias problemas (Duerrenmatt, Ionesco), nors dažnai ryškus gestas ir lengvajam žanrui (O'Hara, Kerr). Tai būtina teatro, televizijos ar

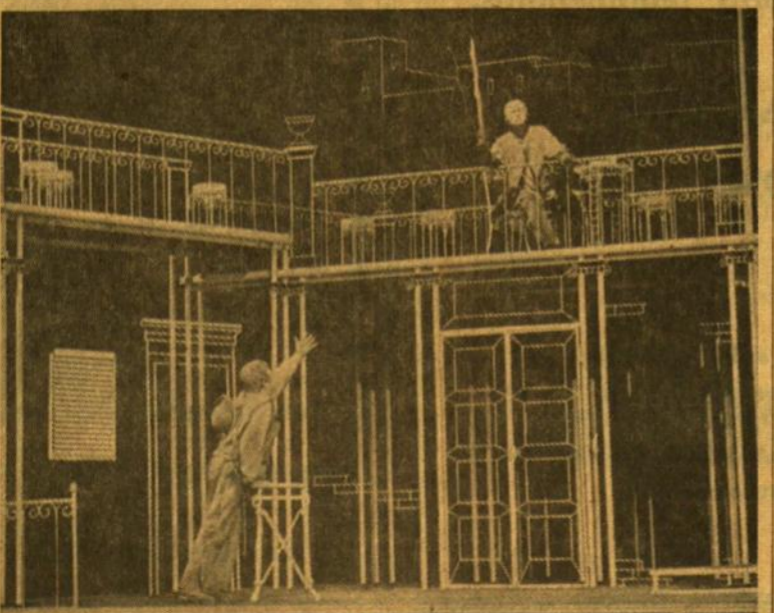
Ernst Schroeder Frischo "Gräfe Oederlande", Schillerio teatre Berlyne.

filmo duoklė moderniajam lankytoji ar žiūrovui. Beje, vokiškai kalbančioje publikoje turėjo sėkmės ir psichologinis "kankynių kabinetas" — Edvard Albee "Virginia Woolf..." (daugiau kaip 100 pastatymų).

Galimybės jauniems autoriams ir gastroles

Vokietijoje iškeltinas dar vienas teigiamas bruožas — subsidijų ar abonentinės sistemos dėka nesibaidoma jaunųjų autorių. Rolf Hochhuth — vienas ryškiausių pavyzdžių. Be minėto, keturių kraštų teatruose bent po 50 spektaklių "išvežė" ir kitų naujokų ar jaunųjų autorių kūriniai. Čia reikia paminėti Martin Walsler, Siegfried Lenz, Heinar Kipphardt, Leopold Alhisen, Peter Weiss ir kitus.

Vokietijos teatrų gyvenime įprastas reiškinys — aktorių bei režisierių keliavimas iš miesto į miestą, persikėlimas iš vieno į kitą teatrą. Retas reiškinys, kad pvz. kuris nors aktorius išsilaikytų viename teatre penkerius ar daugiau metų. Po poros darbo metų jau dairomasi — kur verta keltis, kuris teatras teikia palankesnes sąlygas. Tik keliuose vokiškos scenos teatruose tėra stiprūs, vieningi ansambliai ar jiems vadovaujanti išskirtinos, itin talentingos teatro asmenybės — kūrėjai (Berlyno ansamblis ar Fritz Kortner Muencheno Kamerspiele teatre). Vieno režisieriaus, Peter Palitzsch žodžiais, "teatras produkuoja veikalus, nelyginant fabrikas — batus". Žinoma, tai jau nuosmū-

G. Klebe "Alkmene" vokiečių operoje V. Berlyne